

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Proces vyjednávání o vystoupení Spojeného království
Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie v roce**

2017

Matěj Keka

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Proces vyjednávání o vystoupení Spojeného království
Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie v roce**

2017

Matěj Keka

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

Poděkování

Rád bych poděkoval PhDr. Mgr. Petru Jurkovi, Ph.D., za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Obsah

1 ÚVOD	7
2 HISTORIE VZTAHŮ MEZI VB A ES	10
2.1 Britské snahy o vstup do ES a francouzské veto	10
2.2 Vstup VB do ES a referendum o setrvání	12
2.3 Margaret Thatcherová, John Major a vztah mezi VB a ES za jejich vlády	14
2.3.1 Britský rabat vyjednaný za vlády Margaret Thatcherové.....	15
2.3.2 Opuštění mechanismu směnných kurzů a následné odstoupení Margaret Thatcherové	16
2.3.3 Maastrichtská smlouva a další britské <i>opt-outy</i> ze smluv EU za vlády konzervativního premiéra Johna Majora	18
2.4 Tony Blair a jeho dvousečný přístup vůči evropské integraci	20
2.5 Shrnutí událostí, které přecházely spuštění článku 50	22
3 PROCES VYSTOUPENÍ ČLENSKÉHO STÁTU Z EU	24
3.1 Vystoupení Alžírsko	24
3.2 Vystoupení Grónsko	26
3.3 Proces vystoupení na základě článku 50 Smlouvy o EU a jeho vliv na vnitropolitickou situaci ve VB	28
3.3.1 Komplikace spojené s obdobím určeným článkem 50 Smlouvy o EU pro vyjednávání o vystoupení.....	29
3.3.2 Role devolvovaných vlád VB ve vyjednávání o vystoupení VB z EU.....	30
3.3.3 Vliv britského parlamentu na vyjednávání o vystoupení VB z EU.....	31
3.4 Podoba vyjednávání na základě článku 218 Smlouvy o fungování EU a jednotliví zástupci (orgány) VB a EU činné v procesu vyjednávání	34
3.4.1 Evropská rada a její role v procesu vyjednávání	34
3.4.2 Evropská komise a její role v procesu vyjednávání	35
3.4.3 Evropský parlament, Soudní dvůr Evropské unie a jejich role v procesu vyjednávání	36
3.4.4 Hlavní vyjednavací a představitelé EU v procesu vyjednávání.....	36
3.4.5 Hlavní vyjednavací a představitelé VB v procesu vyjednávání o vystoupení.....	37
3.5 Proces ratifikace smlouvy o vystoupení na základě článku 218 Smlouvy o fungování EU a ratifikace smlouvy ve VB	39
3.5.1 Proces ratifikace smlouvy o vystoupení v členských státech EU	39

3.5.2	Proces ratifikace smlouvy o vystoupení ve VB.....	40
3.5.2.1.	Role a vliv devolvovaných parlamentů na proces ratifikace smlouvy.....	41
3.5.2.2.	Ratifikace smlouvy na půdě britského parlamentu.....	43
4	PROCES VYJEDNÁVÁNÍ MEZI ZÁSTUPCI VB A EU V ROCE 2017	45
4.1	Počáteční vyjádření a pozice VB a EU před začátkem vyjednávání.....	45
4.2	První kolo vyjednávání (19. června 2017)	48
4.3	Druhé kolo vyjednávání (17. – 20. července 2017)	50
4.4	Třetí kolo vyjednávání (28. – 31. srpna 2017).....	51
4.5	Události, které předcházely čtvrtému kolu	52
4.6	Čtvrté kolo vyjednávání (25. – 28. září 2017)	54
4.7	Páté kolo vyjednávání (9. – 12. října 2017)	55
4.8	Summit Evropské rady (19. – 20. října)	57
4.9	Šesté kolo vyjednávání (9. – 12. listopadu 2017).....	57
4.10	Summit Evropské rady a ukončení první fáze vyjednávání.....	58
5	ZÁVĚR.....	61
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	67
7	RESUMÉ	82
8	PŘÍLOHY	83

1 ÚVOD

Vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska¹ z Evropské unie² je po dlouhou dobu součástí titulních stran novin po celém světě. Jedná se dle mého názoru o jednu z největších událostí od vzniku ES, neboť žádná ze zemí, které do ES vstoupila, dodnes nevystoupila. Tento fakt znamená, že nevíme, jak vlastně vystoupení VB bude vypadat a jestli se tento proces například neobejde bez jakýchkoliv komplikací, neboť teoretická rovina vystoupení, která je zakotvená v zakládajících smlouvách je něco jiného než praktické provedení. To z toho důvodu, jelikož se obě strany vyjednávání se totiž budou snažit o získání co nejlepších podmínek, což ve finále může způsobit nemalé komplikace.

Bude zajímavé sledovat, jak se EU a členské země vyrovnají s vystoupením VB a jak se budou formovat vztahy mezi oběma stranami v průběhu jednání a po samotném vystoupení. Jelikož je ekonomika VB jednou z nejsilnějších ekonomik EU, velký otazník visí nad tím, v jaké pozici vlastně bude VB vystupovat ze společenství. Téma je velmi aktuální zejména z důvodu dopadu, jaký bude mít na velkou část životů nejenom britských občanů, ale také samotných obyvatel EU. Ať už to bude znovuzavedení vízové povinnosti nebo znesnadnění přístupu na britský pracovní trh.

Dané téma jsem si zvolil pro svůj dlouhodobý zájem o politickou situaci ve Velké Británii a zároveň také o problematiku týkající se EU. Současně mě také osobně zajímalo, jak komplikovaný a složitý tento proces vystoupení vlastně je.

Cílem mé práce je zodpovězení následujících otázek. *Jaký vztah měla VB s EU v průběhu 70. až do současnosti? Jedná se v případě brexitu o novodobý fenomén?* Z historie víme, že VB, někteří její političtí představitelé a velká část veřejnosti byli vždy skeptičtí k projektu sjednocené Evropy. Zmíním se o klíčových událostech, které utvářely vztah VB a EU. *Jak vypadá samotný proces vystoupení v obecné rovině a v rovině konkrétních jednání mezi EU a VB? Vážou se k tomuto procesu nějaké*

¹ Při dalším odkazování na tuto zemi jsem ve své práci zvolil kratší název Velká Británie (respektive zkratku VB).

² Název ES souhrnně označoval tři původní organizace evropské integrace, které se v roce 1965 na základě tzv. Slučovací smlouvy sloučily do jedné. V roce 1992 vznikla EU, kdy se ES stalo součástí tzv. prvního pilíře. V roce 2009 se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost toto těleso oficiálně zaniklo (Jurman 2001).

komplikace, které by ve finále mohly tato vyjednávání zmařit? Do jaké míry je britská vláda ve svých rozhodnutích ohledně vyjednávání o vystoupení nezávislá? Popíšete, jakým způsobem tento proces vypadá podle zakládajících smluv EU a jakým vliv má tento proces na vnitropolitickou situaci ve VB. Jak budou oba vyjednávací týmy postupovat při vyjednávání? Jakou zvolí pro svá vyjednávání strategii? Bude se EU snažit nějakým způsobem Británii „potrestat za její zradu“ a bude vyjednávat z pozice síly? Které otázky budou v průběhu vyjednávání řešeny a které budou nejkomplicovanější? Bude zajímavé sledovat, jaká témata vlastně obě strany budou v jednotlivých kolech řešit.

Jak už tedy z předchozích odstavců vyplývá, mým cílem bude snaha o uvedení čtenáře do problematiky několika historických etap vztahů a jejich vývoje mezi EU, potažmo ES a VB. Dále také popíšete, jak by takový proces vlastně měl vypadat a jaké komplikace se s ním pojí. Nakonec popíšete, jak se oba vyjednávací týmy zhostí svých rolí. Jedním z mých dalších cílů je analýza vývoje strategie obou aktérů v rámci jednotlivých kol vyjednávání o vystoupení. Svou práci jsem si rozdělil na tři hlavní části (viz následující podkapitola).

Struktura práce

V první části své práce se budu zabývat VB a jejím vztahem k ES, později EU v průběhu 70. až 90. let. Popíšete klíčové události, které se odehrály v tomto období. Mezi ně patřila například referenda o vystoupení, nebo setrvání, ale za klíčové můžeme také považovat zvolení a vládu Margaret Thatcherové, která je mnohými spatřována jako jeden z největších euroskeptiků v britské historii. V této části také zmíním několik paralel se situací okolo brexitu, na kterých se budu snažit poukázat na skutečnost, že otázka britského vystoupení byla přítomna ve vztazích mezi oběma aktéry po značnou část jejího členství. V této části také objasním všechny události, které nakonec přímo vedly ke spuštění článku 50 Smlouvy o EU.

Ve druhé části, se budu zabývat procesem vystoupení, popíšete tento proces krok po kroku od spuštění článku 50 přes samotný proces vyjednávání až k ratifikaci smlouvy podle článku 218. Zároveň se budu zabývat také tím, jaký vliv budou mít jednotlivé parlamenty VB na vyjednávání a ratifikaci. Dále zde objasním vnitropolitickou situaci ve VB, která se váže k článku 50, a jaké komplikace tento proces způsobuje. Nakonec také zmíním jmenovitě, kteří aktéři v těchto jednáních budou figurovat.

V třetí a poslední části své práce se budu zabývat samotným vystoupením VB z EU, kdy budu moci porovnat, do jaké míry se průběh jednání a proces vystoupení liší od procesu, který je popsán v zakládajících smlouvách o EU. Bude zajímavé sledovat, v jaké pozici bude VB vystupovat z EU a jak velkou roli bude poté hrát v rámci evropského kontinentu. Tento proces se budu snažit analyzovat z pohledu, jakým způsobem povedou obě strany jednání v jeho jednotlivých kolech, s jakými vstupy budou do jednotlivých kol vstupovat a s jakými výstupy se jim je podaří zakončit. Jelikož mým hlavním obdobím zájmu je rok 2017, tuto část zakončím jednáními, která probíhala v prosinci loňského roku.

Komentáře k použitým zdrojům

Ke své první části, kde popisuji vztah VB a EU v průběhu 70. až 90. let a poté tedy hlavní události, které měly za následek samotný brexit, mohu konstatovat, že na toto téma bylo vydáno mnoho publikací v angličtině i češtině. Nebyl pro mne proto žádný problém najít relevantní zdroj informací. V případě událostí, které předcházely spuštění článku 50, jsem pracoval pouze s britskými zdroji. To z toho důvodu, neboť nejvíce aktivity probíhalo na britské straně.

Hlavním zdrojem informací, ze kterých budu čerpat, bude pro mne Smlouva o založení EU, ve které je dopodrobna popsán také proces vystoupení. Dalším z hlavních zdrojů v této části bude Smlouva o fungování EU. Jako sekundární zdroje jsem si zvolil oficiální dokumenty britské vlády a britského parlamentu, kterými doplním informace získané ze dvou výše zmíněných smluv.

Ve třetí části své práci, kde se zabývám reálným procesem vystoupení VB z EU, budu pracovat s aktuálními zdroji z internetu. Jako nejrelevantnější zdroj informací pro tuto část práce jsem si zvolil internetové sítě organizací EU, například oficiální stránky Evropské komise, kde Evropská komise a Evropská rada zveřejňují aktuální informace. V případě VB se jedná o oficiální vyjádření dolní komory parlamentu, premiérky nebo o tzv. bílé papíry, které britská vláda vydává jako jakási stanoviska pro širokou veřejnost.

2 HISTORIE VZTAHŮ MEZI VB A ES

V této části práce se budu zabývat jednotlivými klíčovými událostmi, které formovaly vzájemné vztahy mezi VB a ES. Přesněji řečeno se budu zabývat obdobím od vstupu VB do ES v 70. letech minulého století až do současnosti.

V následujících odstavcích popíši jednotlivé důležité události týkající se vztahu VB a ES, na kterých budu demonstrovat, že k vystoupení VB mohlo dojít mnohem dříve a zároveň že ani samotný vstup VB nebyl jasnou záležitostí. Nalezneme zde několik paralel se situací, která panovala před hlasováním o vystoupení VB z EU.

Vztah mezi VB a ES od vstupu VB do jejích struktur nebyl nikdy stabilní, ale dlouhodobě složitý a často se neobešel bez kompromisů a ústupků na obou stranách. Už samotný proces vstoupení této země do ES provázely komplikace a protáhl se na několik let.

2.1 Britské snahy o vstup do ES a francouzské veto

VB byla od počátku existence Evropského společenství oceli a uhlí k této organizaci velmi skeptická a nedávala jí moc šancí na úspěch. Tento postoj plynul z přesvědčení představitelů VB, kteří byli přesvědčeni, že bez zapojení VB má tato organizace pramalou šanci na úspěch. V neposlední řadě byl pro ni vztah se USA mnohem důležitější než Evropské společenství uhlí a oceli (Jones 2007: 11–12).

Další důvod její skepse byl mnohem pragmatičtější, a to s ohledem na historii země. VB se nelíbilo přenášení některých pravomocí z národní na nadnárodní úroveň. Obávali se, že by tak parlament přišel o svou suverenitu, jež je pro VB do jisté míry posvátným pravidlem, které se vytvářelo už od vzniku Magny Charty a tvoří také základ ústavního systému ve VB. Pro Brity tak bylo opravdu složité spojit evropský a britský systém práva (Perisic 2010).

Problém v otázce suverenity byl z pohledu na situaci okolo referenda z roku 2016 o vystoupení stěžejním argumentem zastánců brexitu. Otázka suverenity britského parlamentu reflektovala celým obdobím vztahů mezi oběma aktéry. V roce 1957 podepsalo všech 6 členských států Římskou dohodu. Přestože byla VB přizvána k podpisu smlouvy, nakonec odmítla, neboť si myslela, že projekt sjednocené Evropy je příliš ambiciózní (ibid).

Po ekonomickém úspěchu, který na svém začátku zaznamenalo Evropské hospodářské společenství, se VB v roce 1960 rozhodla připojit k Severským státům a založit alternativní organizaci (Jones 2007: 14). Proto také společně s několika dalšími státy založila organizaci s názvem Evropské sdružení volného obchodu⁴. Tato organizace byla založena stejně jako EHS za účelem bourání obchodních bariér. I přesto, že VB působila v ESVO, rozhodla se s některými dalšími členskými státy vstoupit do EHS a oficiálně zažádala o členství v organizaci. Vedoucím vyjednávání na britské straně byl pověřen Edward Heath, o kterém se zmiňují v další části této kapitoly. Touto přihláškou vlastně VB uznala úspěch, jehož dosáhlo ES za tak krátkou dobu a o němž na začátku pochybovala (George 1991).

Založení ESVO a pozdější podání přihlášky do EHS bylo potvrzením trendu, který byl nastaven ve VB od počátku evropské integrace, a to takového, že pro tuto zemi je jakákoliv spolupráce v rámci jedné organizace založena pouze na ekonomické spolupráci a jejích výhodách. Tento postoj byl stěžejním faktorem vztahů obou aktérů v průběhu britského členství v ES a později v EU a do jisté míry tyto vztahy determinoval (Campos-Coricelli 2015).

Bohužel však pro VB byl v této době prezidentem Francie Charles de Gaulle, který vstup Britů v roce 1963 vetoval. Své rozhodnutí zdůvodnil obavou z vlivu USA na ES, který by podle něj získaly, pokud by se VB stala členem společenství (Jones 2007: 15–16).

Celá situace se opakovala v roce 1967, kdy stejně jako v předchozím případě francouzský prezident Charles de Gaulle znemožnil svým vetem vstup VB do Evropských společenství. O důležitosti VB v ES se de Gaulle snažil přesvědčit britský premiér Harold Wilson těsně před hlasováním o vstupu v červnu 1967. Přestože de Gaulle uznal některá stanoviska britského premiéra o výhodách společné spolupráce mezi Francií a VB v rámci jedné organizace, stále byl přesvědčen o tom, že VB má moc velké vazby na USA, a proto by se podle něj v případě nějaké globální hrozby otočila k ES zády směrem k USA (Parr 2006: 141–142).

⁴ Tato organizace fungovala jako jakási protiváha ES. Zakládajícími členy byla VB, Portugalsko, Dánsko, Norsko, Rakousko, Švýcarsko a Švédsko. V roce 1994 se tato organizace stala součástí EHS, která je společně se státy ES sdružila do Jednotného evropského trhu (Bartczak-Fayos 2018).

Toto veta s největší pravděpodobností zapříčinilo velmi negativní postoj VB vůči ES v pozdějších letech jejího členství. Důvodem byla skutečnost, že se od samého začátku vzniku této organizace nemohla podílet na formování evropské legislativy, která do značné míry platí i v dnešní době. To v kontrastu s britským světovým názorem muselo dříve či později v budoucích letech britského členství zapříčinit problémy, které se dařilo řešit pouze narůstajícím počtem výjimek pro VB z evropské legislativy.

2.2 Vstup VB do ES a referendum o setrvání

Třetí pokus o vstup následoval v roce 1971. V té době byl v čele britské vlády člen Konzervativní strany Edward Heath (George 1991: 3). Naštěstí pro VB v čele Francie v té době už nestál Charles de Gaulle, ale Georges Pompidou, který byl více nakloněn vstupu VB do ES než jeho předchůdce. Za zmínku stojí také změna, ke které při procesu vyjednávání došlo na straně ES. Tou změnou byla společná vyjednávací strategie všech šesti zemí. V předchozích dvou případech musel stát, který žádal o vstup, vždy vyjednávat s každým státem ES zvláště. To mohlo mít za následek průtahy a nejasnosti mezi státy nebo nakonec, jako v případě VB, to mohlo vést i k zamítnutí vstupu (Beloff 1996: 77–78).

VB tedy do ES vstoupila v říjnu roku 1973, schválením tzv. *European Communities Act*⁵, o kterém se zmíním v následující části této práce. Důležité je také zmínit, že při hlasování o vstupu do ES prošel tento zákon v parlamentu jen těsnou většinou, a to v poměru 301 ku 284 (Perisic 2010). Schválením *European Communities Act* započal proces evropské integrace, který však byl zpomalen volbami v roce 1974, kdy se k moci místo Edwarda Heatha a konzervativců dostali labouristé v čele s Haroldem Wilsonem (Baker-Schnapper 2015: 46). Wilson sám byl silně proevropským premiérem, což vytváří jasnou paralelu pro rok 2016 a Davida Camerona. David Cameron byl stejně jako Harold Wilson silně proevropský premiér, který si nikdy nepřál vystoupení VB z EU (BBC 2013a).

Další paralelou je skutečnost, že v roce 1975 byla Labouristická strana rozdělena na dva tábory, stejně jako Konzervativní strana v roce 2016 (Beloff 1996: 79–81). Situace, kterou můžeme považovat také za obdobnou s Haroldem Wilsonem je ta, že i David

⁵ Tento zákon umožnil integraci evropské legislativy do právního systému VB. V pozdějších letech byl následován několika dodatky (Institute for Government 2018).

Cameron se snažil o umlčení euroskeptického křídla své strany uspořádáním referenda o setrvání VB v ES (v EU později na příkladu Camerona). Rozdělení v otázce členství VB v ES reflektovalo politickou scénou této země po celou dobu jejího členství. Zároveň zde také nebyla žádná politická strana, která by byla jednotná v otázce evropské integrace (Cannane 2016).

Dalším ze společných znaků obou událostí je fakt, že Harold Wilson a po něm i David Cameron využili institutu referenda jako nástroje pro vyjednání lepších podmínek členství. Aby Wilson dosáhl úspěchu ve volbách v roce 1974, rozhodl se zpochybnit mandát svého předchůdce pro vyjednávání podmínek vstupu VB do ES. Tento mandát se dle jeho názoru neopíral o souhlas lidu (Jones 2007: 16). Zde můžeme vidět další z mnohých paralel a tou je otázka členství VB v EU a její použití ve volbách do britského parlamentu k tomu, aby si strana zajistila vítězství. Stejnou taktiku použil David Cameron v roce 2016 (BBC 2013a).

Zároveň Harold Wilson kladl také důraz na to, že podmínky, které Edward Heath vyjednal, nejsou v žádném případě pro VB výhodné. Před volbami tedy slíbil občanům uzavření nových podmínek, které budou muset být následně potvrzeny v referendu (Cannane 2016).

Později téhož roku se Labouristická vláda shodla na vyjednání nových podmínek členství v ES. Zajímavostí v tomto případě je také fakt, že nová vůdkyně Konzervativní strany Margaret Thatcherová byla v roce 1975 pro setrvání VB v ES (ibid). V těchto jednáních o nových podmínkách a následné kampani opět silně reflektovala otázka suverenity, která byla v roce 2016 jedním z důvodů, proč se občané VB rozhodli pro odchod.

V říjnu 1975 parlament schválil tzv. *Referendum Act*, které stanovilo datum referenda na 5. června 1975 (Butler-Kitzinger 1976: 59). Referendum z roku 1975 bylo jediné celonárodní referendum, které se ve VB ve 20. století odehrálo (Parliament.uk nedatováno a).

Referendum z roku 1975 bylo v porovnání s referendem z roku 2016 rozdílné ve dvou podstatných věcech, a to nejen v rozhodnutí voličů, ale také v procentu voličů, kteří hlasovali pro setrvání VB v ES. Vyjádříme-li to v číslech, pro setrvání hlasovalo něco málo přes 67 % voličů, kteří se účastnili hlasování v tomto referendu. Počet hlasujících

byl skoro 17,5 milionu voličů. Pro vystoupení hlasovalo skoro 8,5 milionu voličů. To ve výsledku znamenalo, že podporovatelé setrvání VB v ES přehlasovali odpůrce v poměru dva ku jedné (Butler-Kitzinger 1976: 263–264). Tento přesvědčivý výsledek referenda určil hlavní směr britské zahraniční politiky na dalších více než 40 let.

2.3 Margaret Thatcherová, John Major a vztah mezi VB a ES za jejich vlády

Dalším milníkem ve vztahu mezi oběma aktéry byl nástup historicky první ženy na premiérský post, a tou byla Margaret Thatcherová. Tato politička zastávala už od svého zvolení v roce 1979 velmi euroskeptický postoj vůči ES (Bootle 2013).

Svůj postoj k ES přesněji vyjádřila ve svém projevu v Bruggách 21. září 1988, kdy tvrdila, že ES mohou usilovat o více členů nebo o prohloubení své integrace, ale obojí zároveň dělat nemůžou (ibid). V tomto svém projevu byla velmi kritická k plánu ES na vytvoření silné politické unie. Tento projev byl také označován jako projev britského gaullismu, kdy se Margaret Thatcherová nechala slyšet, že ES by mělo být pouze ekonomickým společenstvím nezávislých států, tedy takovým, do jakého VB v roce 1973 vstupovala. V projevu také dále odmítla vznik Evropské centrální banky. Jednalo se o jasný projev britských ekonomických zájmů, důraz na její identitu a definování pozice VB ve vztahu k ES (Palmer 1988).

V jejím projevu opět silně reflektoval problém, který VB měla s hlubší politickou integrací v rámci ES. Tento problém byl součástí vztahů obou aktérů po celou dobu členství VB v ES. Negativní postoj vůči politické integraci vedl Davida Camerona k vyjednání zvláštních výjimek pro VB ve vztahu s EU v roce 2016. Nakonec také vedl některé politické představitele a velkou část veřejnosti k tomu, aby v tom samém roce hlasovala pro vystoupení VB z EU (Rowena 2016).

Vláda Margaret Thatcherové se nesla ve znamení otočení kormidla zahraniční politiky směrem na západ k USA. Za názorný příklad můžeme považovat umožnění umístění amerických raket na britském území v roce 1980, podporu ze strany USA, které se Margaret Thatcherové dostalo při válce o Falklandské ostrovy v roce 1982, nebo také hluboké přátelství, které pojilo britskou premiérku s americkým prezidentem Ronaldem Reaganem (Gregory 2013).

V následujících odstavcích popíši tzv. britský rabat, který byl prvním z mnohých britských *opt-outů*⁶. Vysvětlím, proč vlastně byl tento ústupek v rámci ES vůči VB učiněn. Další důležitou událostí byl Margaret Thatcherovou dlouho odkládaný vstup do jednotného systému směnných kurzů, o kterém se stejně jako v případě britského rabatu zmiňuji v následujících odstavcích. V neposlední řadě popíši britské *opt-outy* z roku 1993.

Opt-outy tvořily velkou část vztahů mezi ES a VB. Na nich chci poukázat na fakt, že v případě vyjednaných *opt-outů* ze strany Davida Camerona v roce 2016, se nejednalo o první britské *opt-outy* v historii, ale že k nim docházelo ve větší míře po celou dobu členství VB v ES, později tedy EU.

2.3.1 Britský rabat vyjednaný za vlády Margaret Thatcherové

Prvním, kdo poukázal na problém týkající se britského příspěvku do rozpočtu ES, byl tehdejší ministr financí a jeden z nejdůležitějších členů kabinetu britské premiérky Geoffrey Howe. Tvrdil, že VB přispívá mnohem více, než dostává v podobě dotací a příspěvků z evropského rozpočtu. Jeho hlavním argumentem byla společná zemědělská politika a její dopad na britskou ekonomiku. Tvrdil, že Britové nechtějí přispívat na něco, co není hlavním sektorem britské ekonomiky, neboť zemědělství tvořilo opravdu zanedbatelnou část britské ekonomiky. Pro ilustraci jak velká část evropského rozpočtu tvořily dotace na zemědělství, v 80. letech minulého století šlo o 80 % výdajů společného evropské rozpočtu (Perisic 2010).

Tento systém byl vyjednaný Margaret Thatcherovou, a poté v roce 1984 uveden v platnost ve městě Fontainebleau ve Francii na zasedání Evropské rady. Britský rabat je termín, kterým je označována „[s]leva z odvodů do společného rozpočtu“ (Šimová nedatováno). Někdy se také můžeme setkat s termínem rozpočtová kompenzace. Reálně to znamenalo, že VB dostávala 66 % svých peněz, které do ES odvedla, zpět (EuroparlTV 2012). Zavedením britského rabatu získala britská premiérka silnou zbraň pro VB v rámci budoucích jednání o úpravách vztahů mezi VB a EU (Šimová nedatováno).

⁶ Jedná se o speciální formu výjimky týkající se mezinárodních smluv, kdy strana, která nesouhlasí s jednou z bodů dané smlouvy, se s organizací domluví na explicitním vyjmutí z tohoto článku smlouvy. Tím je zabráněno selhání samotné smlouvy jako celku (Sion 2004: 2)

2.3.2 Opuštění mechanismu směnných kurzů a následné odstoupení Margaret Thatcherové

V roce 1969 byl na evropském summitu v Haagu odsouhlasen nový cíl ES, a tím bylo vytvoření jednotné ekonomické a měnové unie (*European Monetary Union*). O 9 let později v roce 1972 na summitu v Paříži bylo rozhodnuto o zavedení jednotného evropského měnového systému (*European Monetary System*), který by napomohl ke vzniku EMU. Také bylo rozhodnuto o vytvoření mechanismu směnných kurzů (*Exchange Rate Mechanism*), do kterého měly postupně vstoupit všechny jednotlivé měny členských států. Tento systém měl za cíl postupně stabilizovat jednotlivé kurzy národních měn. Všechny tyto kroky byly učiněny za jediným účelem. Evropští představitelé chtěli připravit základnu pro zavedení jednotné měny (Baker-Schnapper 2015: 25).

V roce 1985 bylo v souvislosti se zavedením jednotného trhu všem evropským politikům jasné, že jeho plného potenciálu může být dosaženo pouze za předpokladu zavedení jednotné měny. Tím by se snížily náklady na směnu jednotlivých měn a zároveň by se také zamezilo nepředvídatelné fluktuaci kurzů jednotlivých měn (Verbeken-Rakic 2018). V prosinci 1991 se hlavy jednotlivých států dohodly na dodatku k Maastrichtské smlouvě, který by vytvořil jednotný ekonomický a monetární systém, který měl být postupně zaveden *ve třech fázích*⁷ (ibid).

VB se v roce 1979 stala součástí jednotného ekonomického systému, což jí umožňovalo volný pohyb kapitálu v rámci ES. Avšak na druhou stranu nebyla členem jednotného systému směnných kurzů. S nástupem Margaret Thatcherové k moci v roce 1979, vyhlídky na vstup do mechanismu směnných kurzů vzaly rychle za své (Beloff 1996: 87–89).

Po celou svou vládu Margaret Thatcherová skálopevně odmítala vstup libry do jednotného mechanismu směnných kurzů. Odpůrci, v čele s Margaret Thatcherovou, tvrdili, že by se přijetím jednotné měny VB vzdávala další části své suverenity tím, že

⁷ V první fázi byl zaveden volný pohyb kapitálu v rámci ES. Ve druhé fázi proběhla fúze v rámci ekonomických politik jednotlivých států, ale také došlo k větší spolupráci mezi centrálními bankami. V poslední, třetí fázi, byla zavedena jednotná měna společně s jednotnou evropskou monetární politikou, která má být pod drobnohledem Evropské centrální banky, jehož členy jsou centrální banky jednotlivých států (Verbeken-Rakic 2018).

by tvorbu monetární politiky přenechala evropským institucím (Sapir-Wolff 2016: 2). Musíme si uvědomit, že na rozdíl od centrálních bank na kontinentu je centrální banka ve VB přímo řízena státem.

V červnu roku 1990 byla Margaret Thatcherová pod tlakem dalších členů a poradců vlády, kteří zastávali silně proevropský názor, donucena vstoupit s britskou librou do mechanismu směnných kurzů. Samotný vstup se uskutečnil 5. října 1990. Mezi jeho největší podporovatele patřil budoucí premiér, tehdy ještě ministr financí John Major. Margaret Thatcherová tento krok komentovala tím, že vstup do mechanismu směnných kurzů povede k dalšímu snížení suverenity VB (Oatley 1997: 73–74).

Přestože Margaret Thatcherová svolila ke vstupu britské libry do mechanismu směnných kurzů, stále byla ve svém postoji vůči ES neústupná. 1. listopadu rezignoval jediný „přeživší“ z kabinetu britské premiérky z roku 1979, ministr zahraničí Geoffrey Howe, který záhy nato vyzval ostatní členy strany ke zpochybnění role Margaret Thatcherové coby premiérky VB. Tento fakt a další vnitropolitické problémy vedly nakonec v listopadu 1990 ke zpochybnění její role premiérky VB ze strany dalších členů konzervativní partaje (Orchard 2015).

Hlasování o novém předsedovi se konalo 20. listopadu 1990. Jejím protivníkem měl být bývalý člen jejího kabinetu Michael Heseltine, který neměl jinou možnost. Musel se předsednických voleb zúčastnit poté, co ho k tomu vyzval Geoffrey Howe ve svém projevu v parlamentu. V prvním kole volby se podařilo Margaret Thatcherové získat 204 hlasů. Její protivník Michael Heseltine, další z dlouhé řady proevropsky smýšlejících politiků, získal 152 hlasů. Dva dny po hlasování, 22. listopadu 1990, Margaret Thatcherová oznámila, že se druhého kola účastnit nebude a po zvolení nového vůdce odstoupí z premiérského křesla (Aitken 2013: 636–638).

Politikem, jenž ji v premiérském křesle nahradil, se stal John Major, kterému se podařilo vyhrát další hlasování. Za připomenutí stojí, že tento politik v jejím kabinetu už dříve působil. Zároveň byl také jedním ze strůjců vstupu VB do systému směnných kurzů. Nakonec musím podotknout, že i samotná Margaret Thatcherová si ho vybrala jako svého nástupce (ibid: 645).

Několik měsíců po nástupu Johna Majora do premiérského křesla, přesněji řečeno v únoru 1992, byla schválena Maastrichtská smlouva. O ní se důkladněji zmiňuji v další

části své práce. Mnohem podstatnější pro VB a rok 1992 však byla událost, která se zapsala do historie pod názvem „černá středa“. 16. září byl tehdejší nástupce Margaret Thatcherové v premiérském křesle John Major po dohodě se svými poradci přinucen, ke stažení libry z mechanismu směnných kurzů. Jejím stažení předcházela obrovský propad v hodnotě měny pod její předem stanovenou možnou hladinu (Webb-Lord Norton of Louth 2017).

Jedním z hlavních důvodů byly podle mnohých odborníků machinace ze strany George Sorose a jeho fondu (Quantum Fund), který spekoval na propad britské měny. Do této transakce postupně investoval přes 10 miliard dolarů. Proto je často označován za člověka, kterému se podařilo porazit Britskou centrální banku (Urban 2011).

Po opuštění mechanismu směnných kurzů nastal revers v politickém směřování VB v rámci společné evropské integrace. Z politické integrace se tak postupně začala stávat politická desintegrace a v britském politickém prostředí se stále větší část osob stávala velmi citlivou vůči jakékoliv zmínce o hlubší evropské integraci.

2.3.3 Maastrichtská smlouva a další britské *opt-outy* ze smluv EU za vlády konzervativního premiéra Johna Majora

Maastrichtská smlouva byla jakýmsi milníkem evropských politiků v postupu za sjednocenou Evropu do jednoho silného federativního státu. V této smlouvě se téměř všechny členské státy ES explicitně zavázaly ke vstupu do Evropské monetární unie. Všechny až právě na VB, ale také Dánsko. To mělo vést k vytvoření jednotné měny, která se do oběhu v jednotlivých členských státech dostala v roce 1999 (Baker-Schnapper 2015: 24–25). Součástí nových podmínek v Maastrichtské smlouvě bylo delegování větších kompetencí evropským legislativním orgánům. V této smlouvě byl také uveden vznik tzv. tří pilířů. Hlubší integrace evropských orgánů do politiky jednotlivých států byla představena a implementována v dalších podobných smlouvách (Amsterdamská a Niceská smlouva) (Jones 2007: 18–19).

Za zmínku stojí také fakt, že k těmto *opt-outům* byl John Major donucen situací na domácí politické scéně, neboť summit, který se týkal vyjednávání okolo Maastrichtské smlouvy, se konal půl roku před parlamentními volbami. Johnu Majorovi tak bylo jasné, že pokud by se nezasadil o britské *opt-outy*, Konzervativní strana by se rozdělila a on by tak mohl prohrát volby. Z jeho pozice to byl tedy vcelku pragmatický postup v reakci na

nálady v jeho vlastní straně. Proto John Major od začátku vyjednávání zvolil velmi skeptický postoj (Sion 2004: 11). Na této situaci můžeme opět pozorovat trend rozdělení v rámci jednotlivých stran na zastánce a odpůrce evropské integrace. O této problematice jsem se zmiňoval v jedné z předchozích kapitol.

Podíváme se na to, o co konkrétně tehdejšímu britskému premiérovi Johnu Majorovi v únoru 1992 šlo. Chtěl VB zajistit dvě zásadní výjimky z této smlouvy. První se týkala evropské měnové politiky. John Major zajistil, že VB nebude muset přijmout euro jako součást hlubší ekonomické integrace, pokud se tak sama nerozhodne, a že prozatím se bude účastnit pouze druhé fáze integrace jednotné evropské měny. Druhá se týkala sociální charty. O této výjimce se zmiňuji v jednom z následujících odstavců (Wilson 2014).

Důvodem bylo, že v případě, pokud by VB přijala euro, musela by se její monetární politika řídit politikou Evropské centrální banky, té samé banky, proti jejímuž vzniku se vehementně stavěla Margaret Thatcherová ve svém projevu v Bruggách. Další problém spočívá v postavení britské centrální banky, které je jiné než postavení centrálních bank na evropském kontinentu. Britská centrální banka je totiž přímo řízena britskou vládou. Tím by vlastně ES obrovským způsobem zasahovala do suverenity VB (Perisic 2010). Oba tyto britské *opt-outy* byly do určité míry zohledněny při vyjednáváních o nových vztazích VB a EU v roce 2016, o čemž se zmiňuji v jednom z následujících odstavců.

V případě sociální charty, která byla součástí Maastrichtské smlouvy, se jednalo o obavy VB z budoucí legislativy, která by byla schválena na zasedáních Evropské rady. Její obavy také zahrnovaly formu hlasování v otázce sociální politiky, kdy mnohem více částí této politiky mělo být schvalováno kvalifikovanou většinou. To ve výsledku znamenalo, že by pro vetování potencionální legislativy bylo potřeba více než jednoho státu. Dalším z problémů, který se týkal sociální charty, je explicitní zakotvení práva zaměstnanců na stávku. To však v britském právním systému neexistuje. VB byla v tomto případě ponechána možnost, aby se později k této části smlouvy připojila (Lourie 1997: 5–7).

Zde se opět na světlo světa dostala otázka suverenity VB a neochota britských politiků pro implementování takových legislativních kroků, které podle jejich názoru nekorespondují s národním zájmem VB. Další stinnou stránkou *opt-outů* je otázka

legitimity a smysluplnosti takové dohody. Tyto výjimky mohou být shledány jako přerušení jednoty v rámci organizace (Sion 2004: 2–3).

Na britských *opt-outech* je jasně vidět pokračující neochota některých britských politických elit plně se účastnit integračního procesu v rámci EU. Přestože byla Maastrichtská smlouva podepsána už v únoru roku 1992, v britském parlamentu se jí podařilo ratifikovat až srpnu roku 1993. Tato prodleva byla zapříčiněna silnou opozicí mezi řadovými členy britského parlamentu. V platnost nakonec vešla v listopadu 1993, kdy ji jako poslední stát schválilo Německo. Samotnou smlouvu se podařilo v britském parlamentu schválit pouze s většinou tří hlasů (BBC News 2001).

2.4 Tony Blair a jeho dvousečný přístup vůči evropské integraci

Dříve než proběhly volby v květnu roku 1997, vydala Labouristická strana manifest, který obsahoval dvě důležité součásti. První součástí bylo deklarování odhodlání Labouristické strany k uskutečnění referenda, ve kterém by se britští voliči rozhodovali, jestli chtějí euro jako oficiální měnu, nebo ne. Jde o vcelku odvážný krok ze strany labouristů poté, kdy pět let nazpátek byla VB zasažena obrovskou krizí měnového systému. Druhým předvolebním slibem v tomto manifestu byl závazek labouristů, že VB bude vedoucím faktorem reformy, kterou by měla v dalších letech EU procházet (Bulmer 2008: 4–5). Tím chtěla Labouristická strana ujistit své voliče, že VB nebude hrát v procesu evropské integrace marginální roli.

Svou vstřícnost vůči EU projevila hned měsíc po vítězství v parlamentních volbách v červnu 1997 na summitu Evropské rady, kdy se rozhodla připojit svůj souhlas k sociální chartě Smlouvy o EU. Tento souhlas byl zohledněn v nové verzi Smlouvy o EU (Amsterodamská smlouva), kdy se VB připojila k ostatním státům a sociální charta zahrnující i VB byla inkorporována do finální podoby smlouvy (Sapir-Wolff 2016: 3).

Tony Blair a jeho Labouristická strana, která se dostala k moci v roce 1997, byla úplným opakem Labouristické strany z roku 1983, jež chtěla z tehdejších ES za každou cenu vystoupit. Tato změna byla zapříčiněna vystoupením některých členů Labouristické strany v 80. letech za účelem vytvoření Sociálně demokratické strany. Labouristická strana si svým přesunem více do středu politického spektra chtěla také zajistit větší voličskou podporu (Bulmer 2008: 3–4). Zajímavostí je, že opačnou změnou

prošla Konzervativní strana. Ta v roce 1975 podporovala setrvání VB v ES, avšak v roce 2016 velká část této strany podporovala vystoupení.

27. října 1997 britský ministr financí Gordon Brown oznámil podmínky, které by měla VB splnit, aby euro mohlo být přijato jako oficiální měna VB. Chtěl tím pravděpodobně umlčet kritiky tohoto kroku, již tvrdili, že by se mohl opakovat rok 1992. Důležité je také podotknout, že sám Gordon Brown byl oproti Tonymu Blairovi velkým odpůrcem přijetí eura (ibid: 6).

VB se v roce 1998 při svém předsednictví Rady EU snažila o to, aby hrála vedoucí roli ve vytváření politiky evropských institucí. To však bylo pro britskou vládu velmi těžké. Tato neefektivnost se nejvíce projevila 1. května, kdy byla započata poslední část projektu Evropské monetární unie, jejíž součástí VB není. Na druhou stranu se však Tonymu Blairovi podařilo být aktivnějším při vytváření politiky EU. První období britské tak lze označit jako období oteplování vztahů mezi oběma aktéry. To už se však nedá říci o druhém vládním období Tonyho Blaira (ibid: 5–7).

I přestože první vládní období Tonyho Blaira může být považováno za vcelku progresivní vůči EU, v roce 2001 udělal něco, co velké množství evropských politiků považovalo jako návrat k politice atlantismu a opětovné přiklonění se k USA, tedy k politice, která v 70. letech zapříčinila komplikace při vstupu VB do ES a která přiměla tehdejšího francouzského prezidenta Charlese de Gaulla tento vstup dvakrát vetovat. Po teroristickém útoku na Světové obchodní centrum v New Yorku se rozhodl podpořit USA v jejich invazi do Afghánistánu a Iráku, přestože velká část evropských zemí byla zásadně proti invazi do Iráku (Perisic 2010). Tím zvolil kompletně opačnou politiku, než uplatňoval v předchozím volebním období.

Za vlády Tonyho Blaira získal boj za vystoupení VB z EU silného spojence v podobě vzniku nové politické strany, jejímž jediným cílem byl právě odchod VB z EU. Strana vznikla z toho důvodu, že na začátku 90. let byly dvě největší politické strany do značné míry proevropsky smýšlející. Odpůrci členství tak neměli žádnou politickou platformu, která by byla zaměřená proti EU. Tuto názorovou mezeru nakonec vyplnila strana s názvem *United Kingdom Independent Party (UKIP)* a jejím předsedou byl po většinu času její existence Nigel Farage. Ten měl obrovský podíl na úspěchu kampaně za vystoupení VB z EU (Webb-Lord Norton of Louth 2017).

Tato strana začala získávat na oblibě v první desetiletích nového století, kdy se jí v roce 2014 podařilo vyhrát volby do Evropského parlamentu. S největší pravděpodobností tak výsledkově kopírovala nálady ve společnosti. Stala se tedy první stranou, které se od roku 1910 podařilo porazit Labouristickou a Konzervativní stranu. O té doby byl hlas, který volal po vystoupení VB z EU opět o něco silnější. V současné době však strana postupně ztrácí na významu, neboť svůj primární cíl, a to zajistit vystoupení VB z EU, splnila (Mason 2016).

2.5 Shrnutí událostí, které přecházely spuštění článku 50

První událostí, která předcházela legálnímu spuštění procesu vystoupení VB z EU, je oznámení Davida Camerona z 23. ledna 2013, kdy prohlásil, že pokud dostane v nadcházejících volbách důvěru voličů, nechá uspořádat referendum. Snažil se tak o umlčení euroskeptického křídla své strany. David Cameron také doufal, že se mu tímto nátlakem podaří vyjednat lepší podmínky členství pro VB v EU (BBC 2013).

Vyjednávání, která proběhla mezi všemi členskými státy na dvoudenním summitu v Bruselu, si VB dohodla podmínky, které vejdou v platnost pouze v případě, že se VB rozhodne zůstat v EU. Jedním z prvních témat, které se řešilo, byla otázka suverenity. V tomto případě se VB dohodla s EU na výjimce z „[p]rocesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejbližší občanům“ (Evropská unie 2010 Preambule) EU. Tato fráze má však pouze symbolický dopad na vztahy obou aktérů. To znamená, že nemá žádný legislativní dopad na členství VB v EU. Dalšími body byla otázka imigrace, státní podpory, kterou dostávají občané EU ve VB, nebo například zavedení systému tzv. červené karty. Tento problém se týkal systému hlasování a vetování na půdě Evropské rady. Stejný problém řešil John Major v 90. letech. Posledními dvěma body byla otázka eurozóny a konkurenceschopnosti (BBC 2016b).

I přestože se David Cameron dokázal s ostatními členskými státy domluvit na zásadních změnách v rámci vztahu VB a EU, stejně se rozhodl uspořádat referendum, jehož datum stanovil na 23. června 2016. Okamžitě také deklaroval svůj postoj a apeloval na své politické kolegy, ale hlavně na občany, aby se v hlasování rozhodli pro setrvání v EU (BBC 2016c).

V referendu o setrvání VB v EU nakonec hlasovalo 33 577 342 britských občanů. To v přepočtu na celkový počet oprávněných voličů vypovídalo o účasti více než 72 % těchto voličů. Pro samotné opuštění evropských struktur nakonec hlasovalo 17 410 742 oprávněných voličů. Převedeno na procenta to znamenalo skoro 52 %. Pro setrvání VB v EU nakonec hlasovalo 16 141 541 oprávněných voličů (BBC 2016h).

Další velice důležitou statistikou je volba oprávněných voličů v jednotlivých zemích Spojeného království. V tomto případě můžeme konstatovat, že největším zastáncem Evropské unie a britského setrvání v ní bylo bezpochyby Skotsko, kde pro setrvání hlasovalo 62 % voličů. Samotný výsledek referenda vedl skotskou premiérku k tomu, aby začala uvažovat o druhém skotském referendu v otázce nezávislosti (Idnes 2017).

24. června 2016, tedy den po referendu, ve kterém se britští voliči rozhodli pro vystoupení VB z EU, ohlásil David Cameron svou rezignaci na funkci premiéra. Deklaroval, že zemi povede během několika následujících týdnů, aby se tak vlády mohl ujmout nový premiér, který provede zemi brexitem (BBC 2016a).

Nástupcem Davida Camerona se stala Theresa May. Ta se ujala svého premiérského křesla 14. července 2016, kdy ji britská královna Alžběta II. pověřila sestavením kabinetu. Po uvedení do úřadu Theresa May oznámila klíčové postavy svého kabinetu. V tomto případě také musím zmínit fakt, že Theresa May stejně jako její předchůdce, byla zastáncem setrvání v EU. Jednou z nejdůležitějších postav v tomto kabinetu je David Davis, který zastává post ministra pro opuštění EU. Dalším je například Boris Johnson, jenž byl jedním z hlavních představitelů kampaně za odchod VB z EU. Ten obsadil pozici ministra zahraničí (McKenzie-McLaughlin 2016). Oficiální proces vystoupení, tedy spuštění článku 50 Smlouvy o EU, začal 29. března 2017 (HM Government 2017: 5–6).

3 PROCES VYSTOUPENÍ ČLENSKÉHO STÁTU Z EU

V této části se budu zabývat procesem vystoupení, který upravují zakládající smlouvy EU a hlavně článek 50. Na začátku této části se zmíním o dvou událostech, jež můžeme klasifikovat jako proces vystoupení závislého území jednoho z členských států ES.

VB je první zemí, která se chystá vystoupit z EU. Z historie však známe 2 případy, kdy můžeme říci, že územní součást ES s vlastní administrativní složkou, Přesněji řečeno se jednalo o Grónsko a Alžírsko. Tyto dva případy zmiňuji z toho důvodu, jelikož získané zkušenosti mohly vést účastníky Konventu o budoucnosti Evropy⁸ k tomu, aby zavedli jakýsi mechanismus pro případ, že se členský stát rozhodne opustit EU (Helm 2007).

Tento mechanismus se později stal součástí Lisabonské smlouvy⁹, jež byla odpovědí na neschválení Smlouvy o ústavě EU. Zajímavý je v tomto případě fakt, že Lisabonská smlouva byla pouze v jiném pořadí přepsanou „euroústavou“. Zároveň veškeré zmínky o ústavě byly z této smlouvy vypuštěny. Bylo to z toho důvodu, aby evropští představitelé zamezili problémům, jež se objevily při referendech o této ústavě v roce 2005 ve Francii a Nizozemsku, kde byla v obou zemích oběma odmítnuta (ibid).

3.1 Vystoupení Alžírsko

Poté, co v roce 1957 Francie podepsala Římskou smlouvu a stala se součástí ES, se společně s ní k ES připojilo i Francouzské Alžírsko, jež bylo v 50. letech 20. století integrální součástí pevninské Francie a skládalo se z 15 departementů¹⁰. To znamenalo, že regulace a zákony, které se týkaly pevninské Francie, se zároveň týkaly i Alžírsko (Patel 2007: 115–116).

Od roku 1954 probíhala v Alžírsku revoluce, která trvala 8 let. Mezi lety 1960 až 1962 vyjednala francouzská vláda v čele s De Gaullem a zástupci Národní osvobozené fronty podmínky k ukončení bojů a stažení jednotek Francie z Alžírsko. Alžírsko vyhlásilo svou nezávislost na Francii 1. července 1962 (Christopher a kol. 2013: 87–

⁸ Jednalo se o 105 zástupců různých legislativních orgánů, kteří vytvořili návrh na ústavu EU (European Parliament 2018).

⁹ Lisabonská smlouva nebo někdy se také uvádí Reformní smlouva je novelou dvou základních dokumentů EU (Smlouva o EU, Smlouva o založení ES). V této smlouvě byl poprvé explicitně zakotven postup vystoupení členského státu z EU (Evropa2045: 2017).

¹⁰ Department je název pro jednotlivé administrativní regiony ve Francouzské republice

88). Nezávislost Alžírsko na Francii a vystoupení Alžírsko z ES bylo před 1. červencem bilaterálně dohodnuto mezi oběma aktéry. Tato rozhodnutí byla stvrzena dvěma referendy, jedním ve Francii a druhým v samotném Alžírsku. Vystoupení Alžírsko bylo stvrzeno dodatkem k zakládající Smlouvě o ES (Biondi a kol. 2012: 144).

Několik měsíců po nezávislosti byl novým prezidentem Alžírsko zvolen Ahmed Ben Bella, který ES nesmírně kritizoval. Zároveň byla pro Alžířany otázka suverenity a sebeurčení rozhodujícím faktorem pro opuštění ES (Patel 2007: 116–117). Na druhou stranu však ten samý prezident ve svém dopise z 24. prosince 1962 paradoxně žádal ES, aby poté, co Alžírsko opustí ES, zůstaly některé směrnice z Římské smlouvy z roku 1957 v provizorní platnosti (Biondi a kol 2012: 144–145).

Platnost těchto směrnic se měla řídit článkem 227 odstavec 2 té samé smlouvy. Tento článek vyjmenovává obecné předpisy obsažené ve smlouvě, které se přímo týkají Alžírsko. Jednalo se například o svobodný pohyb zboží, pravidla konkurenčního prostředí nebo také instituce ES. Zajímavou paralelu s článkem 50 Smlouvy o fungování EU můžeme v tomto článku také nalézt. Jedná se o dobu, po kterou by ES měla vyjednat podmínky určující účinnost ostatních předpisů Římské smlouvy. Přesněji řečeno, jednalo se o období dvou let (Treaty of Rome 1957 čl. 227 odst. 2). V následujícím odstavci zjistíme, že doba potřebná pro vyjednání smlouvy mezi Alžírskem a ES byla mnohem delší.

Jednání s Alžírskem měla vést tehdejší Komise a hlavní slovo měla Rada, která v případě hlasování v otázce Alžírsko měla rozhodnout jednohlasně (ibid). Stejně by podle zakládajících smluv měla postupovat i EU v případě vyjednávání o brexitu.

Díky tomuto článku dokázalo Alžírsko překlenout období, ve kterém by si vyjednalo podmínky pro budoucí vztah s ES. První obsáhlejší dohodu mezi Alžírskem a ES se podařilo uzavřít až v roce 1976. Žádosti alžírského prezidenta, o které jsem se zmiňoval v jednom z předešlých odstavců, bylo v červnu následujícího roku po vyhlášení nezávislosti Alžírsko ze strany ES vyhověno. Toto rozhodnutí můžeme pokládat za vysoce pragmatické od tehdejšího prezidenta, a to z toho důvodu, protože věděl, že ES skýtala pro Alžírsko obrovský ekonomický potenciál (Biondi a kol. 2012: 144–145).

Poté, co si v 60. letech 20. století dokázalo Alžírsko udržet svůj specifický status v rámci ES, interní dokument ES konstatoval, že tento statut nebyl podpořen žádnými

legislativními dokumenty. Na začátku 70. let se Alžírsko dostalo pod tlak zapříčiněný obchodními cly ze strany ES. Důvod pro zavedení cel byl čistě ekonomický, neboť evropští producenti vína nebyli schopni konkurovat tomu alžírskému. To mělo za následek ochlazení vztahů (Patel 2007: 118).

Od té doby se vztahy mezi oběma aktéry začaly postupně zlepšovat, což vyústilo v podepsání asociační dohody v roce 2002, která byla schválena v roce 2005. Alžírsko má také s EU uzavřenou smlouvu o volném obchodu, která mu umožňuje export produktů osvobozených od cla do zemí EU. Zároveň je také součástí partnerské organizace *Euromed*¹¹ (European Commission 2017a).

3.2 Vystoupení Grónska

Ještě než došlo k vystoupení, získalo Grónsko v roce 1979 velkou mírou autonomie na Dánsku, díky čemuž tato země mohla začít usilovat o samostatnost na ES. Grónsko se rozhodlo opustit ES hlavně proto, že chtělo získat zpět kontrolu nad rybolovem, který ve vodách okolo Grónska probíhal. Grónsko se zároveň obávalo rybářů z jiných zemí, protože ti mohli neomezeně užívat vod Grónska a lovit zde ryby. O to důležitější bylo pro Grónsko toto rozhodnutí, neboť 90 % jeho rozpočtu tvoří právě příjmy z rybolovu (Mates 2016).

Předposlední událostí, která předcházela samotnému vystoupení, bylo referendum z roku 1982, v němž se voliči rozhodli pro vystoupení. Při voličské účasti dosahující 75 % oprávněných voličů, hlasovalo 52 % hlasujících voličů pro vystoupení Grónska z ES (Bodkin 2016).

Rada ES přijala rozhodnutí o vystoupení Grónska ze svých struktur 20. února 1984 a 1. února 1985 Grónsko oficiálně opustilo ES. V tomto případě se tehdejší ES rozhodla tento proces zaštitit tzv. dodatkem k zakládajícím smlouvám¹². Následně se díky Grónské dohodě stalo součástí Asociace zámořských zemí a teritorií (OCT)¹³ (Vaughne

¹¹ Tato organizace sdružuje státy EU a státy severní Afriky (kromě Libye) a některé státy Blízkého východu, která má za cíl odbourávat obchodní bariéry (European Commission 2018).

¹² *The Greenland Treaty* (Government of Greenland nedatováno).

¹³ *Overseas countries and territories* je asociací, která v současnosti sdružuje 25 zámořských území čtyř členských států EU a je zároveň k EU přidružena. Vztah mezi těmito územími a EU je založen na stejné bázi jako vztah mezi členskými státy v rámci EU. Úkolem EU, který si stanovila ve Smlouvě o fungování

2013: 12). Nicméně musím podotknout, že i když Grónsko opustilo ES, vytvořilo si s touto organizací velmi úzký vztah, a to skrze výše zmíněnou organizaci OCT. Členství v OCT samozřejmě skýtá určité výhody a jednou z nich je například příspěvek z evropského rozpočtu, přesněji řečeno z Evropského rozvojového fondu, který pro období 2014 až 2020 činí necelých 218 milionů eur z evropského rozpočtu (De La Baume 2016).

Důvod, proč zmiňuji Grónsko, je délka vyjednávání, která se protáhla na dobu tří let. Je opravdu zarážející, že země s pouze 56 000 obyvatel, jejíž vliv na fungování ES byl marginální, strávila vyjednáváním tak dlouhou dobu. Důležité je také podotknout, že hlavním aktérem, který vyjednával s ES, bylo Dánsko. Důvodem byla skutečnost, že i přestože bylo Grónsko do jisté míry nezávislé, stále bylo součástí Dánského království. Pro VB tak bude velmi těžké dodržet časový limit dvou let na vyjednávání, a to hlavně s ohledem na délku členství VB v EU, ale také na její význam pro EU jako celek (ibid).

Na závěr této kapitoly bych chtěl uvést jeden z faktorů, který všechny tři státy spojuje a jímž obhajovaly své rozhodnutí pro opuštění ES, potažmo EU. Tím důvodem je bezpochyby získání zpět kontroly nad určitými aspekty vnitřní politiky, ať už se jedná o politiku rybolovu, jako tomu bylo v případě Grónska, nebo opětovné získání úplné suverenity, jako tomu bylo v případě Alžírka a také v případě samotné VB.

Jakousi paralelu mezi Alžírskem a Grónskem můžeme hledat na faktu, že i přestože oba státy vystoupily z ES, chtěly si uchovat co nejužší vztah s ES především z ekonomických důvodů, což se jim nakonec podařilo. Ovšem v případě Alžírka se tyto vazby postupně v 70. letech 20. století přetrhaly (Patel 2007:116–117). Dle mého názoru se tato situace bude opakovat i v případě VB, neboť ekonomiky obou aktérů jsou do velké míry provázané, takže ani jedna strana si jednoduše nemůže dovolit ztratit ekonomickou výhodu, již jednotný trh nabízí.

EU je podporovat hospodářský a sociální rozvoj na těchto územích. Tyto články se vztahují také na Grónsko, avšak jeho vztah s EU je dále upraven v Protokolu o zvláštní úpravě vztahující se na Grónsko (Smlouva o fungování Evropské unie čl. 198–203).

3.3 Proces vystoupení na základě článku 50 Smlouvy o EU a jeho vliv na vnitropolitickou situaci ve VB

Vystoupení VB z EU je oproti předchozím příkladům unikátní z toho důvodu, že pro něj musela EU poprvé v historii použít tzv. článek 50 Smlouvy o EU, který tento proces explicitně upravuje. Proto s sebou tato událost nese jisté komplikace, které v této části postupně představím.

V této části své práce budu také hovořit o vlivu procesu vystoupení na vnitropolitickou situaci ve VB. Současně také popíši problematiku týkající se nahrazení evropské legislativy v britském právním systému a v neposlední řadě budu také mluvit o roli devolvovaných parlamentů.

Prvním krokem, který musí předseda vystupující země učinit poté, co se jeho země rozhodne opustit EU, je zaslat dopis Evropské radě. V něm jí předseda tuto skutečnost oznámí a následně by mělo dojít k samotnému spuštění článku 50 (Evropská unie 2010 čl. 50, odst. 2).

VB, přesněji řečeno její premiérka, ve svém dopise evropskému prezidentovi Donaldu Tuskoví ze dne 17. ledna 2017 hovoří o předpokladu úspěchu vyjednávání. Svůj předpoklad podpořila významem VB jak pro EU, tak pro celý svět. Mluví také o sjednocení, ke kterému podle ní došlo po počátečním rozdělení společnosti po červnovém referendu (HM Government: 3–4).

Dle mého názoru se tím snažila evropským představitelům naznačit, že by bylo opravdu nerozumné s VB jednat jinak než se sobě rovným partnerem a že VB bude vstupovat do vyjednávání jako silný aktér s podporou svých obyvatel. V závěru svého dopisu se také zmiňuje o důležitosti nastavení nového vztahu mezi oběma stranami s ohledem na budoucí generace (ibid).

Dalším důležitým bodem článku, zejména tedy pro VB, je čtvrtý odstavec, kde se explicitně hovoří o zákazu pro vystupující stát, aby se účastnil jakýchkoliv jednání nebo diskuzí, které se týkají strategie a taktiky vyjednávacího týmu EU. To je v tomto případě naprosto pochopitelné (Evropská unie 2010 čl. 50, odst. 4).

Z politického hlediska to znamená, že VB bude v tomto případě považována za třetí zemi, takže se na ni vztahuje článek 218 Smlouvy o fungování EU, o kterém se zmiňují

v jedné z následujících částí této kapitoly. Tento článek popisuje pravidla pro vyjednávání, kterými by se měly jednotlivé řídicí orgány EU řídit (Evropská unie 2010 čl. 218, odst. 2).

3.3.1 Komplikace spojené s obdobím určeným článkem 50 Smlouvy o EU pro vyjednávání o vystoupení

Podle třetího odstavce by zákony a směrnice EU měly pozbýt své platnosti pro vystupující stát v ten samý den, kdy vejde v platnost dohoda o vystoupení. Ve třetím odstavci také najdeme zmínku o době, po kterou by vyjednávání měla probíhat. Jedná se o dva roky. Tato doba pro vyjednávání může být za souhlasu všech členských států EU prodloužena (Evropská unie 2010 čl. 50, odst. 3).

Tento odstavec můžeme považovat za ohromně důležitý hlavně pro VB, a to z toho důvodu, že se dle mého názoru od začátku bude snažit tento termín 2 let bezpodmínečně dodržet. V případě, že by se VB nepodařilo vyjednat podmínky, za kterých vystoupí z Evropské unie v termínu 2 let, může se stát, že EU bude požadovat z její strany určité ústupky, aby jí tak umožnila prodloužení doby určené pro jednání.

Při vyjednávání o prodloužení této doby bude muset vzít VB v potaz také požadavky nejenom EU jako celku, ale také požadavky jednotlivých států. Důvodem je, jak už jsem zmiňoval v jednom z předchozích odstavců, že EU musí v tomto případě rozhodnout jednomyslně (ibid). V horším případě, pokud by se státy s VB nedohodly, opustila by VB po uplynutí 2 let EU bez jakýchkoliv dohod. Ve třetí části mé práce se o této možnosti několikrát zmiňuji.

Pro ilustraci, jak velkou překážkou by to pro VB mohlo být, uvedu ekonomickou otázku. VB v roce 2016 exportovala do EU zboží a služby za skoro 236 miliard liber, což tvořilo 43 % celkového exportu. Na druhou stranu importovala ze zemí EU zboží a služby v celkové hodnotě 318 miliard liber. Tato částka se podílela skoro 54 % na celkovém dovozu (Ward 2017: 9).

V tomto případě však také vyvstává otázka, jestli budou dva roky dostačující dobou na vyřešení veškerých záležitostí. V případě Grónska, jak už bylo dříve zmíněno, trvala tato vyjednávání 3 roky. Je naprosto očividné, že VB bude chtít EU opouštět v co

nejlepší výchozí pozici. Můžeme tedy očekávat, že doba 2 let nebude stačit, a proto se budou muset státy dohodnout na určitém kompromisu.

Zároveň také můžeme očekávat, že se britská premiérka bude snažit, aby VB vystoupila z EU ještě za její vlády. Bude tak činit s cílem zabránit potenciální možnosti, že v následujících volbách bude zvolena strana, která by mohla vyjednávání zkomplikovat, nebo dokonce od samotného brexitu ustoupit.

Tomuto argumentu „naléhavosti“ nahrává fakt, že v posledních volbách (proběhly 8. června 2017), kdy se britská premiérka snažila o upevnění pozice své strany před nadcházejícími volbami a získání silného mandátu od voličů, její strana nakonec získala pouze 318 poslanců, což jí nestačilo na většinu v dolní komoře parlamentu. Potřebovala tedy nejméně dalších 8 poslanců, aby tak vytvořila většinu. Podporu jí nakonec vyslovila severoirská Demokratická unionistická strana¹⁴, která je se svými 10 poslanci 5. nejsilnější stranou v dolní komoře (Hunt 2017).

Na konci této kapitoly bych chtěl vyzdvihnout fakt, že výhodou článku 50 Smlouvy o EU není to, že umožňuje členskému státu vystoupit. Jeho výhoda tkví v tom, že explicitně popisuje, jak vlastně tento proces má vypadat. Problém před přijetím článku 50 spočíval v tom, že pokud by se stát rozhodl opustit EU, musel by se nejdříve vytvořit nějaký základ pro vystoupení, na kterém by se aktéři dohodli, a až teprve potom by vyjednávači mohli začít jednat o samotném vystoupení.

3.3.2 Role devolvovaných vlád VB ve vyjednávání o vystoupení VB z EU

V případě VB se, ještě před spuštěním článku 50, objevil jeden zásadní problém a to s ohledem na devolvované parlamenty a jejich roli v nadcházejících vyjednáváních (Whitman 2017: 6–7). Nejvyšší britský soud v otázce týkající se role regionálních parlamentů a jejich vlivu na vyjednávání rozhodl, že devoluční parlamenty na proces nemají politický vliv a britský parlament nepotřebuje jejich svolení ke spuštění článku 50. Zároveň také podotkl, že regionální parlamenty nemají právo vetovat toto rozhodnutí. Nejvyšší soud argumentoval tím, že vztahy mezi EU a VB jsou pouze a jenom v kompetenci britské vlády (Supreme court 2017).

¹⁴ Tato strana byla založena v roce 1971. Jedná se o pravicovou silně konzervativní stranu. Zároveň je také silně euroskeptickou stranou (Democratic Unionist Party nedatováno).

Po tomto rozhodnutí soudu se však britská vláda nechala slyšet, že jedná v zájmu celé VB, a proto umožní regionálním vládám podílet se alespoň částečně na vyjednávání. Proto se rozhodla vytvořit tzv. *Joint Ministerial Committee on EU Negotiations*¹⁵, aby umožnila všem jednotlivým administrativám podílet se co nejlíže na procesu vyjednávání. Britská vláda tak chce zajistit, aby dohoda, kterou uzavřou s EU, byla výhodná pro všechny části VB. Na druhou stranu je možné, že se VB pouze snaží o to, aby to tak pouze vypadalo. Důkazem je také kritika jednotlivých vlád, o níž se zmiňují v následujícím odstavci. Tento podvýbor byl založen v říjnu 2016 (McKibbin 2018: 5–7).

Zástupci jednotlivých zemí Spojeného království byly na začátku působení tohoto podvýboru velmi kritičtí k přístupu k jednání ze strany zástupců britské vlády. Nechali se slyšet, že na schůze, které probíhají opravdu minimálně, jim zástupci britské vlády chodí pouze oznamovat rozhodnutí, která britská vláda v otázce brexitu učinila (ibid).

Přesně rok poté, co poprvé zasedl tento podvýbor, se jednotliví zástupci společně s britskou vládou dokázali domluvit na společném postupu v přesně definovaných otázkách, které se přímo týkaly jednotlivých zemí. Jedná se například o otázku rybolovu, zemědělství nebo také environmentální politiku (ibid). Na druhou stranu regionální vlády tento podvýbor kritizovaly. Tvrdily, že podvýbor pouze působí jako konzultační složka, tím pádem neodhlasovává žádné legislativní kroky, čímž vlastně ztrácí na významu (Institute for Government 2017c).

3.3.3 Vliv britského parlamentu na vyjednávání o vystoupení VB z EU

Posledním z řady problémů, které předcházely samotnému spuštění článku 50, byla v listopadu 2016 otázka vlivu britského parlamentu na spuštění článku 50, a později tedy na samotná vyjednávání. Situace došla do takové fáze, kdy o roli britského parlamentu na spuštění článku musel rozhodnout Nejvyšší britský soud.

¹⁵ Tento podvýbor sdružuje zástupce vlád jednotlivých zemí Spojeného království. Zabývá se problematikou týkající se vyjednávání Velké Británie a Evropské unie ohledně brexitu (Institute for Government 2017c).

V tomto případě se britská vláda odvolávala na královská prerogativa¹⁶ a snažila se argumentovat tím, že *European Communities Act* z roku 1972 je mezinárodní smlouvou, a proto se na tato prerogativa vztahují. Podle názoru nejvyššího soudu však moc výkonná (britská vláda) nemůže rozhodovat bez souhlasu parlamentu v situaci, kdy její čin, v tomto případě spuštění článku 50, bude mít nepřímý vliv na legislativní systém VB, a to s ohledem na nevyhnutelné nahrazení *European Communities Act* novou legislativou, kterou bude muset schválit parlament. Tím by se vlastně vláda vměšovala do záležitostí, které jsou výhradně v jurisdikci britského parlamentu, čímž by zároveň narušila i jeho suverenitu (Castle-Erlanger 2016).

Pro Theresu Mayovou to byla komplikace, jelikož po rozhodnutí Nejvyššího britského soudu musela počkat, než parlament schválí zákon s názvem *EU (Notification of Withdrawal) Act*, který jí umožní článek 50 spustit. Tento stav nejistoty trval až do začátku února 2017, kdy nakonec britský parlament většinou 494 hlasů odsouhlasil spuštění článku 50 (Hughes-McCann-Rayner 2017).

Faktickou kontrolu nad procesem britského vyjednávání s EU provádí parlamentní výbor s názvem *European Union committee*¹⁷. Výbor kontroluje veškeré dokumenty, které VB přijímá z EU (nařízení, směrnice, atd.). Britský kabinet nemůže provádět žádné závazné kroky bez předchozí kontroly dotyčné otázky tímto. V případě, že by tento výbor nevydal souhlas s dohodou o vystoupení, může britská vláda rozhodnout o přijetí zákona bez souhlasu parlamentu a tohoto výboru. To v případě, že by například nepřijetí ohrozilo fungování britského právního systému. Tento postup si však musí britský kabinet obhájit (Parliament.uk nedatováno b).

Co se týče možných komplikací s ohledem na vyjednávání, tak největším problémem pro Velkou Británii je otázka *European Communitities Act* a jeho odstranění. Jak už jsem zmiňoval v jedné z předchozích kapitol, *European Commuitties Act* je zákon, který Evropské unie uděluje pravomoc nad určitými částmi legislativního systému VB. Proto, aby britská vláda mohla z právního pohledu opustit EU, musí tento zákon ze svého politického systému odstranit. Z tohoto důvodu se rozhodla připravit zákon, který tuto problematiku ošetřoval (Gordon-Moffatt 2016: 24–26).

¹⁶Jedná se o určitá výsadní práva, které nespádají do jurisdikce parlamentu. Jedná se například o vyhlášení války, rozpuštění parlamentu nebo například uzavírání smluv (Gail-Everett 2017).

¹⁷Tento výbor má 7 podvýborů, které kontrolují určitou oblastí zájmů (Parliament.uk nedatováno b).

Dokument s názvem *European Union Withdrawal (Great Repeal) Bill*¹⁸ explicitně popisuje, jak tuto legislativu nahradit nebo zahrnout do britského právního systému tak, aby v něm nenastal zmiňovaný chaos. Měli bychom si uvědomit, že VB bude muset vzít v potaz nejenom evropské zákony ve svém legislativním systému, ale také regulace, nařízení nebo například různé smlouvy. Celý tento balík dokumentů se nazývá *acquis communautaire*¹⁹. VB je součástí EU od počátku 70. let minulého století, proto je logicky nezanedbatelná část jejího legislativního systému tvořena evropskými právními předpisy (BBC 2017f).

3.3.3.1 European Union Withdrawal Bill (Great Repeal Bill)

U *European Union Withdrawal Bill* bych se chtěl zastavit a ve stručnosti popsat obsah tohoto zákona, proč je tak důležitý pro VB a její vystoupení z EU atd. Tento zákon byl 13. července 2017 představen britským ministrem pro brexit Davidem Davisem ve Sněmovně reprezentantů britského parlamentu (Government.uk 2017a).

Tento zákon má tři hlavní úkoly. Prvním je odstranění již zmiňovaného *European Communities Act*. Od této chvíle by evropská legislativa „neměla žádný vliv“ na legislativní systém ve VB. Druhým úkolem je převedení stávající evropské legislativy v britském právním systému na nový druh legislativy. Tento druh legislativy by se jmenoval podle volného překladu z anglického originálu, „zachované evropské právo“. Třetím účelem tohoto zákona je, že uděluje pravomoc ministrům britské vlády k tomu, aby přetvářeli sekundární legislativu evropského práva v britském právním systému, aniž by k tomu potřebovali souhlas parlamentu. Ministři by tak získali pravomoc podle tzv. Klauzule Henryho VIII²⁰ (Institute for government 2017a).

Kvůli problémům, které se objevily okolo těchto klauzulí, byla britská premiérka v prosinci 2017 nucena vytvořit nový parlamentní kontrolní výbor, který má kontrolovat užívání těchto klauzulí britskou vládou, aby nedocházelo k jejich užití i v případech,

¹⁸ Tento zákon vejde v platnost přesně ten samý den, kdy VB oficiálně opustí EU.

¹⁹ Jedná se o francouzský výraz, který zahrnuje veškeré evropské právo. Zahrnuje například směrnice, nařízení, prohlášení nebo například rozhodnutí Soudního dvoru EU. Každá kandidátská země musí toto právo zohlednit ve svém právním systému a implementovat ty části, které mají být podle EU implementovány. Teprve poté může vstoupit do EU jako její právoplatný člen (EurWORK 2007).

²⁰ Tento termín se používá pro kroky, v tomto případě britské vlády, kdy vláda díky precedentu vytvořeným Proklamací z roku 1539, je schopna ovlivňovat legislativu právního systému. Nejčastěji se s těmito klauzulemi setkáme v zákonech vydávaných parlamentem (Parliament.uk nedatováno c).

kdy to nebude potřeba. Britská vláda se proti nařknutím o zneužívání však bránila tím, že kabinet bude tyto klauzule používat pouze v ojedinělých případech, například ve chvíli, kdy v rámci zákonů EU nahradí názvy jednotlivých evropských institucí těmi britskými (Mason-Stewart-Wintour 2017).

Tento zákon je však svým způsobem také kontroverzní, a to ze tří důvodů. Prvním je otázka vlivu parlamentu na smlouvu, kterou VB vyjedná s EU. Druhým z důvodů je otázka vlivu jednotlivých regionálních vlád na legislativu. V případě devolučních parlamentů vyvstal problém ohledně zákonů, které po odstranění *European Communities Act* přejdou zpět pod jurisdikci VB. O legislativních problémech v otázce devolučních parlamentů se zmiňují více v kapitole 3.11 Role a vliv devolvovaných parlamentů na proces ratifikace (McKibbin 2018: 10–11). Třetím a posledním problémem je otázka sekundární legislativy a do jaké míry bude proces změny této legislativy kontrolován parlamentem (Mason 2018).

3.4 Podoba vyjednávání na základě článku 218 Smlouvy o fungování EU a jednotliví zástupci (orgány) VB a EU činné v procesu vyjednávání

Co se týče článku 218 Smlouvy o fungování EU, je ve své podstatě stejně strohý jako článek 50, o kterém jsem hovořil v předchozí kapitole. Proto můžeme očekávat, že podoba samotných jednání bude spočívat hlavně na uvážení zástupců VB a EU.

V této části se budu zabývat jednotlivými odstavci článku 218. Zároveň tento proces popíši skrze role jednotlivých orgánů a zástupců obou aktérů. Nakonec tyto zástupce v této části také krátce představím.

3.4.1 Evropská rada a její role v procesu vyjednávání

Nejprve tedy popíši druhý odstavec článku 218, kde je popisována role Evropské rady, která by podle tohoto odstavce měla ve vyjednáváních hrát jakousi roli dozorujícího nad průběhem vyjednávání. Dále to tedy znamená, že se vyjednávání nebude přímo účastnit, ale v každém případě bude mít u klíčových událostí jednotlivých kol a fází vyjednávání poslední slovo. Do podoby a směru vyjednávání bude zasahovat na pravidelných nebo také mimořádných summitech Evropské rady. Měla by to být právě Evropská rada, která vydá povolení k zahájení vyjednávání se státem, který chce vystoupit. Dále také rozhoduje o tom, jak se jednotlivá vyjednávání povedou, jestli můžou pokročit do další

fáze vyjednávání (Evropská unie 2008 čl. 218, odst. 2/4). O dalším postupu Evropské rady se zmiňují v části o ratifikaci samotné smlouvy.

Veškerá svá rozhodnutí v průběhu jednání by měla odhlasovat Evropská rada formou kvalifikované většiny. To, jak vypadá kvalifikovaná většina, explicitně popisuje článek 238 odstavec 3 Smlouvy o fungování EU. Tento odstavec říká, že tato většina je definována, „[j]ako nejméně 55 % členů Rady zastupujících zúčastněné členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatel těchto států“ (Evropská unie 2008 čl. 238, odst. 3 p. a). Dále se v tomto článku mluví také o blokační menšině a to v tom smyslu, že „[B]lokační menšinu musí tvořit nejméně tolik členů Rady, kolik jich zastupuje nejméně 35 % obyvatelstva zúčastněných států“ (Evropská unie 2008 čl. 238, odst. 3 p. a).

Dále se také v tomto článku uvádí, že pokud by blokační menšiny nebylo dosaženo, byla by kvalifikovaná většina shledána za docílenou. Je pravděpodobné, že blokační menšina by například pro středoevropské státy, které jsou hodně odlišné svými názory od tvrdého jádra, byla nedosažitelná. To bude ve výsledku znamenat, že schvalování jednotlivých kroků v Evropské radě nebude ve finále zase tak velkým problémem, jak by se mohlo na první pohled zdát.

Těžší to však bude v případě samotné ratifikace smlouvy, protože za předpokladu, že uzavřená smlouva bude spadat do kategorie asociačních dohod²¹, bude muset Evropská rada rozhodnout jednomyslně (European Council 2017). O problému, který tento druh dohody může způsobit při procesu schvalování, se explicitně zmiňuje v kapitole o ratifikaci smlouvy.

3.4.2 Evropská komise a její role v procesu vyjednávání

Co se role Evropské komise týče, ta je explicitně popsána v odstavci 3 článku 218. Tento odstavec říká, že „[K]omise [...] podává Radě doporučení a Rada přijme rozhodnutí, kterým dá zmocnění k zahájení jednání a v závislosti na předmětu zamýšlené dohody jmenuje vyjednaváče nebo vedoucího vyjednaváčského týmu Unie“

²¹ Tyto smlouvy se uzavírají mezi EU a třetími zeměmi. Jejich součástí je například dohoda o volném obchodu. V současnosti má EU 20 asociačních dohod s okolními státy (Institute for government 2017b).

(Evropská unie 2008 čl. 218, odst. 3). To znamená, že Evropská komise prostřednictvím svého vyjednavatele a jeho týmu bude v nejbližším kontaktu se zástupci VB.

Ve vyjednávání nebude ale fungovat jako nezávislá entita a veškeré kroky a postup ve vyjednávání bude muset konzultovat s Evropskou radou. V odstavcích 4 až 6 je role vyjednavatele popsána více dopodrobna, kde je jasně uvedeno, že vyjednavatel a jeho tým pouze navrhuje kroky. Přesněji řečeno vyjednavatel Evropské komise vyjedná určitou dohodu s VB. Tato dohoda však bude muset být postoupena Evropské radě, která rozhodne, jestli je tato její forma dostačující, či nikoliv (Evropská unie 2008 čl. 218, odst. 4/5/6).

3.4.3 Evropský parlament, Soudní dvůr EU a jejich role v procesu vyjednávání

Co se týče role Evropského parlamentu, ten podle šestého odstavce písmene a) má v tomto případě právo jakoukoliv dohodu Evropské rady ohledně vystoupení jednoho z členských států vetovat. Zároveň podle desátého odstavce musí být Evropský parlament informován o veškerém dění v procesu vyjednávání (Evropská unie 2008 čl. 218, odst. 6/10).

Ačkoliv nemá Evropský parlament vliv na samotná vyjednávání, je logické, že pokud bude Evropská komise chtít, aby podmínky, které vyjedná s vystupujícím státem, byly schváleny Evropským parlamentem. Proto musí jednotlivé kroky, které bude činit v procesu vyjednávání, alespoň konzultovat s Evropským parlamentem a brát také námitky a připomínky tohoto orgánu na vědomí.

Podle jedenáctého odstavce článku 218 „může mít“ poslední slovo při vyjednávání smlouvy Soudní dvůr EU, který rozhodne o tom, jestli je tato smlouva v souladu se zakládajícími smlouvami EU. V případě, že je její stanovisko negativní, musí být tato smlouva přepracována do takové podoby, aby splňovala kritéria požadovaná Soudním dvorem EU (Evropská unie 2008 čl. 218, odst. 11).

3.4.4 Hlavní vyjednavatelé a představitelé EU v procesu vyjednávání

V samotném procesu vyjednávání se tedy nejvíce angažuje Evropská komise, která je společně se speciálním výborem Evropské rady delegována přímo Evropskou radou. Tento speciální výbor má za úkol zajistit informovanost zbývajících 27 států Evropské rady a také dohlížet na to, aby Evropská komise postupovala v souladu s nařízeními,

kteřá obdržela od Evropské rady. Zároveň se také snaží formovat budoucí vztahy s Velkou Británií (DLA PIPER nedatováno). Vedoucím tohoto výboru byl jmenován Didier Seewus. Tento Belgičan je znám svým úspěchem ve vyjednávání ohledně řeckého zadlužení, kdy se mu podařilo překonat rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a přispět tak ke konečné dohodě (BBC 2017a). Směrnice, kterými by se měla Evropská komise a Evropskou radou delegovaný výbor při vyjednávání řídit, získá od Evropské rady (European Union Committee 2016: 8).

Nejviditelnější postavou Evropské rady při vyjednávání o brexitu bude její předseda, Donald Tusk. Jeho hlavní úlohou bude sjednotit jednotlivé vlády v otázce brexitu a tento stav zachovat po co nejdelší dobu. „Evropský prezident“ také zastupuje hlavy států při jednáních se zástupci VB a devolvovaných vlád (BBC 2017h). Stejně to bylo například v listopadu 2017, kdy Donald Tusk na setkání s britskou premiérkou mluvil o důležitosti vyřešení problémů v otázce Irska tak, aby mohla vyjednávání postoupit do další fáze (Crisp-Swinford-Maidment 2017).

Hlavním vyjednávačem a také nejdůležitější postavou ve vyjednáváních o brexitu se stal v červenci 2016 Michel Barnier. Co se jeho kariéry týká, na francouzské politické scéně zastával několikrát funkci různých ministrů. V roce 1999 se přesunul do organizací EU, kde několik let působil jako evropský komisař. S evropským prostředím a politikou má proto dlouholeté zkušenosti. Je označován za pragmatického politika, ale zároveň také za Evropana (Watt 2017a).

Jako jeho zástupkyni Evropská komise jmenovala Sabine Weyand, Tato Francouzka v 80. letech vystudovala Cambridge. Má více než 23 let zkušeností v obchodních vztazích, které se rozhodně budou při vyjednávání o obchodní dohodě mezi EU a VB hodit. Její další velkou devizou je dlouholetá zkušenost s prací pro Evropskou komisi. Hlavním zástupcem Evropského parlamentu v otázce brexitu byl ustanoven bývalý belgický premiér Guy Verhofstadt (BBC 2017a).

3.4.5 Hlavní vyjednávači a představitelé VB v procesu vyjednávání o vystoupení

Co se týče VB a rozdělení kompetencí v otázce brexitu, její hlavní vyjednávací silou bude ministr pro opuštění EU David Davis. Do této role byl jmenován Theresou Mayovou 13. července 2016. Poprvé byl Davis zvolen do parlamentu už v roce 1987.

Zkušenosti s evropskou legislativou a prostředím EU má z období 1994–1997, kdy působil jak ministr pro EU. Mezi konzervativci je znám jako muž beze strachu, což je zapříčiněno jeho službou u SAS. V roce 2005 neúspěšně kandidoval na předsedu Konzervativní strany proti Davidu Cameronovi (Watt 2017b).

Další důležitou postavou je Oliver Robbins. Na začátku procesu vyjednávání byl součástí výše zmíněného ministerstva. Později se však přesunul přímo do úřadu premiérky, aby tak mohl více spolupracovat s Theresou May. Je tedy něco jako pravá ruka britské premiérky v otázce brexitu a zároveň také spojkou mezi Downing Street a ministerstvem pro opuštění EU. Oliver Robbins má skvělé renomé a dlouholeté zkušenosti z politického prostředí, kdy přímo pracoval pro dva předchozí britské premiéry, jmenovitě Tonyho Blaira a Gordona Browna (BBC 2017a).

Posledním z této trojice je Tim Barrow, který byl jmenován do role diplomata VB pro EU. Stalo se tak pravděpodobně z toho důvodu, že tento několikanásobný diplomat má mnohaleté zkušenosti s vypjatými politickými situacemi. Od roku 2011 do roku 2015 působil v Rusku jako britský diplomat, kde si vysloužil renomé skvělého politika, což se mu bude rozhodně v jednáních s EU hodit (ibid). Nakonec je však důležité podotknout, že v případě VB bude mít vždy poslední slovo premiérka, která vede jednání kabinetu a také tomuto kabinetu předsedá.

Na závěr této kapitoly také nesmím opomenout fakt, že členská země nemusí, pokud se v průběhu vyjednávání rozhodne změnit své rozhodnutí, vystoupit z EU. Na to ostatně poukázal samotný tvůrce článku 50 Lord Kerr, který navrhoval dva možné scénáře. Jedním z nich byl ten, že by se v průběhu vyjednávání k moci dostala politická strana, která je více nakloněná setrvání v EU, nebo dokonce navrhoval, že je tu možnost pro druhé referendum. Avšak britská premiérka trvala na svém rozhodnutí dodržet vůli občanů, kteří se v referendu rozhodli pro odchod a brexit uskutečnit (Campbell 2016).

Zároveň můžeme očekávat, že důsledky změny rozhodnutí pro setrvání v EU by byly z politického hlediska pro VB významné, a to například v tom smyslu, že by se důvěra ostatních zemí ve VB rapidně snížila a utrpěla by tak její mezinárodní pověst.

3.5 Proces ratifikace smlouvy o vystoupení na základě článku 218 Smlouvy o fungování EU a ratifikace smlouvy ve VB

Co se týká procesu schvalování ze strany EU, postup je následovný. Evropská rada podle článku 5 „[p]řijme na návrh vyjednavatele rozhodnutí, kterým dá zmocnění k podpisu dohody a případně k jejímu prozatímnímu uplatňování před vstupem v platnost“ (Evropská unie 2008 čl. 218, odst. 5). Nicméně v praxi Evropská rada přistupuje k prozatímnímu uplatňování smlouvy pouze ve chvíli, kdy ji Evropský parlament schválí. Toto prozatímní uplatňování se však nevztahuje na ty části smlouvy, které jsou v přímé kompetenci jednotlivých členských států, ale pouze na ty, které jsou výhradně v jurisdikci EU (Puscio 2016).

Poté tedy tuto smlouvu musí schválit Evropský parlament, kterému ke schválení stačí prostá většina a který následně vydá souhlas Evropské radě ke konečnému rozhodnutí. Než však může Evropská rada přistoupit k finálnímu schválení, musí počkat na souhlas jednotlivých členských států (Puscio 2016). O fázi procesu schvalování jednotlivými členskými státy se zmiňuji v následující kapitole. Následně tedy může Evropská rada opět na návrh hlavního vyjednavatele Michela Barniera tuto smlouvu podepsat a uzavřít tak finální dohodu (Evropská unie 2008 čl. 218, odst. 6). Jelikož je Evropská rada orgán, který bude mít při ratifikaci poslední slovo, můžeme očekávat situaci, kdy některé členské státy budou chtít tuto ratifikaci blokovat.

To se může odehrát v případě, kdy některé státy s menším politickým vlivem na rozhodování budou mít pocit, že jejich připomínky v průběhu vyjednávání nebyly vyslyšeny, například pokud se polské vládě bude zdát, že podmínky pro jejich občany, kterých je ve VB obrovské množství, nejsou dostatečně přijatelné (Reuters 2017). Problém v tomto případě je ten, že s ohledem na typ dohody, kterou budou mezi sebou VB a EU uzavírat, bude muset být tato dohoda schválena jednomyslně (European Council 2017a).

3.5.1 Proces ratifikace smlouvy o vystoupení v členských státech EU

Jelikož je více než pravděpodobné, že vyjednávání o vystoupení budou zahrnovat i záležitosti jednotlivých států, můžeme předpokládat, že ratifikace bude stejně komplikovaná jako samotné vyjednávání o vystoupení VB z EU. Je vysoce pravděpodobné, že dohoda, ke které dojde mezi VB a EU, bude spadat do kategorie

asociačních dohod. To nejen znamená, že tato smlouva bude muset být ratifikována Evropským parlamentem a Evropskou radou, ale zároveň ji budou muset ratifikovat také jednotlivé státy (Institute for government 2017b).

Na začátek si musíme uvědomit, že tuto smlouvu bude muset schválit nejenom 27 parlamentů jednotlivých členských států, ale v některých zemích, jako je tomu například v Belgii, budou o této smlouvě hlasovat také regionální parlamenty, kterých je v celé EU celkem 11. Ve většině případů bude muset být tato smlouva podepsána jednotlivými vedoucími představiteli států, kteří v mnohých případech disponují právem veta. To může ratifikaci do jisté míry značně zkomplikovat a prodloužit tak dobu potřebnou na její schválení (Brennan 2017).

V některém ze členských států může část tohoto schválení proběhnout formou poradního referenda, jako tomu bylo v případě asociační dohody s Ukrajinou, kdy poradní referendum proběhlo v Nizozemí, čímž byl podpis této dohody do jisté míry oddálen (Guardian 2016). Většinou tak jednotlivé členské státy budou činit podle svých ústavních konvencí, jak je v jednotlivých zemích zvykem. Nesmím také opomenout, že hlasování v jednotlivých členských státech proběhne až ve chvíli, kdy je tato smlouva schválena ve VB. To také může trvat určitou dobu (Brennan 2017). Jelikož nevíme, jak rychle budou jednotlivé státy postupovat v procesu schvalování, může se samotný proces ratifikace protáhnout na dlouhou řadu let. A to s ohledem na jejich vlastní zájmy, které se v mnohých aspektech dohody mohou diametrálně odlišovat, může nakonec způsobit nemalé komplikace.

Na faktech, která jsem zmínil v předchozích odstavcích, můžeme vidět, jak vysoce komplikované toto vyjednávání může být, jelikož je v tomto procesu zainteresováno velké množství aktérů a skupin, které se v určitých aspektech vyjednávání mohou ve svých názorech a postojích diametrálně odlišovat. Za zmínku stojí například komplikace, které v minulosti provázely schvalování Lisabonské smlouvy v případě Irské republiky, kdy se dotyčné referendum muselo dvakrát opakovat, aby nakonec irští voliči rozhodli pro přijetí Lisabonské smlouvy (The Telegraph 2009).

3.5.2 Proces ratifikace smlouvy o vystoupení ve VB

V případě ratifikace smlouvy ze strany VB můžeme také očekávat menší komplikace, a to z toho důvodu, že v této smlouvě budou muset být zahrnuty nejenom požadavky

samotné vlády VB, ale zároveň i požadavky jednotlivých vlád regionálních parlamentů, které díky devoluci, která proběhla v 90. letech minulého století, skýtají určitý vliv na přijímané zákony v parlamentu v Londýně. O vlivu devoluce na proces vyjednávání jsem se zmiňoval v jedné z předchozích kapitol (BBC 2016g).

V této části popíši, jak velký vliv mají jednotlivé parlamenty na samotný proces ratifikace smlouvy, jakým dalším způsobem se jich tento proces přímo týká. Nakonec se budu zabývat komplikacemi ohledně legislativního systému, které musí VB vyřešit ještě před tím, než z EU vystoupí, a které se týkají právě regionálních parlamentů.

3.5.2.1 Role a vliv devolvovaných parlamentů na proces ratifikace smlouvy

Co se týká role devolvovaných parlamentů v procesu ratifikace smlouvy, je situace podobná jako v procesu spuštění článku 50 Smlouvy o EU nebo schválení *European Union Withdrawal Bill*. V podstatě z právního hlediska, jelikož je tento proces ošetřen jako dodatek skotského a waleského právního systému (*Scottish Act 1998* respektive *Wales Bill*), by měl britský parlament požádat regionální vlády o souhlas s uzavřením této dohody. Avšak tento závazek není nijak právně vymahatelný a zároveň je vysoce pravděpodobné, že by se Nejvyšší britský soud postavil za britskou vládu stejně, jako tomu bylo v případě aktivace článku 50 (Paun-Miller 2016: 10–12).

V případě Severního Irsku je situace jiná, neboť se tamní předsedkyně vlády Alan Fosterová, která je do značné míry probrexitská, nechala slyšet, že případnou dohodu o vystoupení by Severní Irsko podpořilo. Nakonec bych však chtěl podotknout, že pokud britská vláda nechce, aby se ve Spojeném království vytvořila politická nestabilita, měl by se s devolvovanými parlamenty alespoň domluvit na společném postupu v otázkách, které se těchto zemí explicitně týkají (ibid).

Zároveň si musíme uvědomit, že od roku 1999 je součástí britského ústavního práva klauzule, která explicitně umožňuje jednotlivým územím determinovat svou formu vládního zřízení, a to do takové míry, kdy by se mohla odtrhnout od VB. V případě Severního Irsku zašla devoluce tak daleko, že součástí *North Ireland Act* je také bod, který umožňuje unifikaci Irsku. Tento argument by mohl být dostatečně přesvědčivý pro britskou vládu, aby umožnila jednotlivým devolvovaným parlamentům rozhodnout o smlouvě mezi VB a EU (Paun-Miller 2016: 14).

S ohledem na legislativní rámec budoucích vztahů devolvovaných parlamentů a parlamentu ve Westminsteru je problém, že není úplně jasné, které z kompetencí, jež do té doby zastávala EU, si po opuštění Westminster ponechá a které přenechá regionálním parlamentům (Whitman 2017: 6–7).

Proto se britská vláda rozhodla doplnit *European Union Withdrawal Bill* článkem 11, který říká, že jednotlivé regionální parlamenty nebudou mít pravomoc na změny legislativy, která dříve byla v kompetenci EU. Dále však tento článek uvádí, že pokud se vláda se souhlasem parlamentu rozhodne jinak, budou moci jednotlivé regionální parlamenty svou moc uplatňovat (*European Union Withdrawal Bill* 2018 čl. 11).

Tento článek se však stal součástí sporů na půdě již zmiňované *Joint Ministerial Committee on EU*. Pro regionální parlamenty je naprosto nepřístupné, aby legislativa, která by podle devoluce, jejíž součástí bylo i delegování určité legislativy na regionální parlamenty, přešla po vystoupení VB z EU zpět do jurisdikce Westminsteru, ne právě regionálních vlád. Britská vláda později připustila, že tento článek by mohl být doplněn (Paun 2018a).

V únoru 2018 britská vláda nabídla devolvovaným parlamentům ústupek ve formě souhlasu s převedením 25 oblastí evropského práva do jejich jurisdikce bez kontroly britského parlamentu. Jedná se o čtvrtinu z celkového počtu 100 oblastí, které v současnosti kontroluje EU. Pokud by ani v tomto případě nedošlo k dohodě, mohla by britská vláda jednoduše postoupit schválení *European Union Withdrawal Bill*. To by však mohlo vést k politické nestabilitě ve VB a obnovení otázky skotské nezávislosti (Paun 2018b).

Těmito kroky a ústupky si chce, jak už jsem zmiňoval v jednom z předchozích odstavců, VB zajistit hladký proces ratifikace smlouvy o vystoupení u jednotlivých regionálních parlamentů. Důvodem je snaha předejít jakékoliv krizi, která by mohla nastat v případě, že se britská vláda rozhodne tuto smlouvu schválit, aniž by alespoň částečně korespondovala s požadavky jednotlivých vlád (Paun-Miller 2016: 10–12).

Dalším důležitým článkem z pohledu implementace budoucí dohody mezi VB a EU je v tomto případě článek 21. Přesněji řečeno jeho první a druhý odstavec, neboť první odstavec umožňuje devolvovanému parlamentu implementovat *European Withdrawal Bill* do své legislativy, avšak pokud se rozhodne opačně, ve výsledku mu to nebude

stejně nic platné, protože ve druhém odstavci se hovoří o společném postupu britského ministra a zástupce devolvované vlády. To by ve výsledku znamenalo, že regionální vláda tento zákon musí v obou případech stejně přijmout (European Union Withdrawal Bill 2018 čl. 21, odst. 1 a 2).

Z několika předchozích odstavců můžeme lehce dojít k závěru, že pokud bude chtít britská vláda dosáhnout jistoty v období, které bude následovat po brexitu, bude pro ni nesmírně důležité schválit *European Union Withdrawal Bill*. V současnosti se tento zákon nachází ve Sněmovně lordů. Pokud tento zákon v horní komoře britského parlamentu dozná nějakých změn, bude muset opět putovat do dolní sněmovny, kde o něm opět budou poslanci hlasovat. V platnost by měl vejít s největší pravděpodobností v květnu 2018. Důležitost tomuto zákonu dodává například prohlášení, které po schválení v dolní sněmovně pronesl David Davis, který se o tomto zákonu vyjádřil jako o důležitém bodu na cestě VB k odchodu z EU (Nsubuga 2018).

Z předchozích odstavců tedy vyplývá, že brexit bude mít vliv nejenom na vztahy VB s EU, ale také na samotné vztahy mezi devolvovanými parlamenty a parlamentem ve Westminsteru. Vystoupení VB z EU zároveň skýtá nepatrnou šanci pro devolvované parlamenty k získání většího vlivu nad politikou, která do té doby byla v kompetenci EU. Pro ilustraci – jedná se například o otázku zemědělství, rybolovu, ale také imigrace (Whitman 2017: 6–7).

3.5.2.2 Ratifikace smlouvy na půdě britského parlamentu

Další komplikace může přinést ratifikace smlouvy v britském parlamentu, a to z toho důvodu, že už při samotném referendu nebyla Konzervativní strana jednotná v otázce, jestli by VB měla opustit EU, nebo ne (Lambert 2016).

Přestože od té doby proběhly nové volby a vedení Konzervativní strany deklarovalo, že je pevně odhodlané dostát slibu, že zajistí odchod VB z EU, však ještě neznámá, že jednotliví členové strany nebudou hlasovat jinak. To se nakonec ukázalo při schvalování zákona *European Union Withdrawal Bill*, který byl několikrát vrácen k přepracování britské vládě a v současnosti (březen 2018), jak už jsem zmiňoval v jednom z odstavců výše, je stále v procesu schvalování (BBC 2017e).

Prozatím je součástí *European Union Withdrawal Bill* pouze klauzule, která explicitně říká, že britský premiér může, pokud to uzná za vhodné, dát souhlas s tím,

aby o smlouvě mezi VB a EU rozhodl parlament (European Union Withdrawal Bill čl. 9). To lze chápat tak, že britský premiér může, ale také nemusí tento souhlas dát. Na závěr této části bych však chtěl podotknout, že s ohledem na důležitost dohody, kterou bude při opuštění EU uzavírat, není možné, aby britská vláda schválila tuto dohodu bez souhlasu britského parlamentu.

4 PROCES VYJEDNÁVÁNÍ MEZI ZÁSTUPCI VB A EU V ROCE 2017

Ve své práci jsem se soustředil pouze na období roku 2017, kdy samotné vyjednávání začalo. Než se dostanu k samotnému vyjednávání, rozhodl jsem se popsat počáteční pozici obou aktérů před začátkem vyjednávání, od níž se první kolo do jisté míry odvíjelo.

V průběhu roku 2017 proběhlo celkem šest kol vyjednávání, která byla zakončena v prosinci na summitu Evropské rady. Na něm se oba aktéři dohodli na uzavření první fáze vyjednávání a k posunu do druhé fáze. Jednotlivá kola provázelo velké množství komplikací. Tyto komplikace a jejich příčiny popíši v následující části mé práce.

4.1 Počáteční vyjádření a pozice VB a EU před začátkem vyjednávání

Dříve než oba aktéři přikročili k samotnému vyjednávání, stanovili si určité principy, se kterými budou vstupovat do vyjednávání. Theresa May tak učinila ve svých 12 bodech, které představila 17. ledna 2017 a které byly poté zohledněny v samotných začátcích vyjednávání (HM Government 2017: 5–6).

První bod se zabývá opětovným získáním vlivu na tvorbu velké části zákonů. Tento bod se týká spíše vnitropolitické situace ve VB než samotných vyjednávání. Toto téma, které je do značné míry provázáno se suverenitou parlamentu, bylo jedním z nejvíce reflektujících témat v průběhu kampaně za vystoupení a zároveň také stěžejním problémem, který provázel vzájemné vztahy obou aktérů po celou dobu britského členství. O problému suverenity parlamentu a jeho vlivu na tvorbu zákonů jsem se zmiňoval v obou předchozích částech mé práce (ibid).

Dalším bodem je posílení britské Unie, čímž britská premiérka reagovala na vnitropolitickou situaci ve své zemi. O komplikacích, které jednotlivé regiony mohou způsobit v průběhu vyjednávání, jsem se zmiňoval v části, která popisuje proces vystoupení. V této části jsem se také věnoval problematice evropské legislativy, která se k tomuto bodu přímo vztahuje (ibid).

Následujícím bodem bylo zachování silných pout a volného pohybu osob mezi Severním Irskem a Irskou republikou. To znamená, že VB chce zajistit pokračování Velkopáteční dohody v nezměněném formátu a zároveň i zamezit sjednocení Irska, což

by mohlo nakonec ve VB vyústit v krizi. Otázka Irska byla, jak se přesvědčíme v mé práci, jednou z nejsložitějších oblastí, o kterých se vyjednávalo. Jedním z dalších bodů je opětovné získání kontroly nad imigrací. VB si tak podle svého vyjádření chce zajistit kontrolu nad tím, jací migranti a kolik jich bude do VB přicházet (ibid). Otázka imigrace byla hlavní součástí kampaně týkající se brexitu, a proto bylo nemožné tento fakt opominout při samotném vyjednávání (BBC 2016h).

Dalším z bodů je zajištění práv občanů EU ve VB a naopak. Pro VB je tento bod nesmírně důležitý, neboť v současné době je odhadováno, že v roce 2017 v EU žilo přes 1,5 milionu občanů Velké Británie (Hodgins-Bodgoni-Wiggins 2017).

Další body se týkají volného obchodu mezi VB a EU a zajištění nových obchodních dohod s EU a ostatními státy. V ekonomickém směru by se nastavením nových vztahů VB částečně vrátila ke svému původnímu záměru, který ji nakonec vedl ke vstupu do ES. O britských důvodech vstupu jsem se zmiňoval v části o historii. Posledními body je spolupráce v otázce boje proti terorismu a zločinu, setrvání VB jako skvělého místa pro inovace a vědu a nakonec také zajištění hladkého a řádného vystoupení VB z EU (HM Government 2017: 5–6).

Ve svém projevu Theresa May také zdůraznila, že chce, aby se VB opět stala globální zemí, která bude mít dobré vztahy nejenom s EU, ale také s ostatními zeměmi, zemí, která bude chtít obnovit stará přátelství a navázat nová. Tím vlastně VB dala najevo představitelům EU, že by si měli uvědomit, že pro VB není uzavření dohody mezi oběma aktéry tak důležité, jak se může zdát. Mohlo se také například jednat o signál pro USA, pro které tak bude v budoucnu mnohem jednodušší jednat se samotnou VB, než kdyby musela jednat s EU. Britská premiérka se zde také zmiňuje o tom, že VB vždy pohlížela dále než ostatní země evropského kontinentu, a proto její vystoupení nebere jako posun zpět ve vývoji, ale spíše jako krok VB k pozici globálního aktéra. Proto také dodala, že je pro VB lepší žádná dohoda než špatná. Tento diskurs do jisté míry ovlivnil její strategii v počátečních kolech vyjednávání. Nakonec zde také zmiňuje svůj postoj vůči hlasům z EU, které volaly po potrestání VB, čímž by EU odradila státy, které by se chtěly ubírat stejnou cestou. Tuto možnost však jasně odmítla jako neakceptovatelnou (Government.uk 2017c).

Na druhou stranu EU své cíle představila ve svých pokynech pro Evropskou komisi ze dne 29. dubna 2017, tedy přesně měsíc poté, co VB spustila článek 50. V úvodu

těchto pokynů Evropská rada uvedla, že jejím jediným cílem v jednáních bude ochrana zájmů EU, jejích členů a jejích občanů. Také zde říká, že z důvodu obrovské komplexnosti a zainteresovanosti mnohým stran bude muset zvolit vícefázový přístup pro jednání (European Council 2017c).

Dále zde také jasně definuje svou jednotu v otázce brexitu mezi všemi členskými státy, které se jinak v dalších otázkách mohou diametrálně odlišovat. Tím dává VB najevo, že proti ní stojí velká síla v podobě 27 států, které byly ochotné se spojit v otázce brexitu (ibid).

Ve svých obecných pokynech pro vyjednávání Evropská rada jasně definuje, které oblasti jsou pro ni prioritou pro první kola vyjednávání. Jednalo se o uchránění práv občanů jak EU, tak také VB. V této otázce se vyjadřuje EU tak, že práva by měla být zachována do jisté míry tak, jako by VB byla stále členem. To například znamená, že v případě pobytu delšího než pět let má občan právo na trvalý pobyt. To by mělo platit i pro občany zemí EU (ibid).

Dále tyto směrnice hovoří také o finančním vyrovnání, které by mělo pokrýt veškeré závazky VB vůči EU, jako je například přesídlení evropských agentur, které měly do té doby sídlo ve VB. V počátcích jednání by se také měla řešit otázka Irska, kdy EU byla odhodlána podpořit stabilitu na ostrově s ohledem na Velkopáteční dohodu. V těchto směrnicích se také explicitně říká, že by mělo být za každou cenu zamezeno tzv. tvrdé hranice²², která by měla za následek veliké komplikace jak pro Irsko, tak pro VB (ibid).

Posledním bodem je otázka evropského práva a zboží, kdy se EU vyjadřuje v tom smyslu, že by mělo být zabráněno vakuu v legislativní otázce ve VB. O legislativní otázce v britském právním systému se zmiňují v předchozí části této práce. V případě zboží se jedná o právní subjektivitu, kdy by se oba aktéři měli domluvit, jak bude na toto zboží nahlíženo poté, co VB opustí EU. V neposlední řadě v těchto směrnicích naznačuje svou ochotu pro předčasná vyjednávání v otázce budoucího vztahu obou aktérů (ibid).

²² Tato hranice by zásadním způsobem zkomplikovala životy občanů obou aktérů, jak Irské republiky tak také Severního Irska. V současnosti jsou oba aktéři členy jednotného trhu. V případě, že by se EU a VB nedohodly v této otázce, musely by být například zavedeny kontroly na hranicích, nebo také nové celní poplatky a přechod mezi jednotlivými Irsky by se tak do značné míry ztížil (BBC 2017d).

15. května, několik týdnů poté, co Evropská rada vydala pokyny pro vyjednávání pro Evropskou komisi, rozhodla o udělení mandátu Evropské komisi jako hlavnímu vyjednaváči EU. Tím vlastně spustila samotnou fázi vyjednávání (European Council 2017d).

V dalších dokumentech Evropská komise upřesňuje základní principy pro vyjednávání, které byly představené dříve. V otázce finančního vyrovnání EU jasně definovala oblasti, na kterých by se VB měla podílet a také do jaké míry. Jednalo se o rozpočet EU, účast VB ve fondech a dalších odvětvích týkajících se EU. Dále by se mělo také jednat o vyrovnání s ohledem na ukončení členství VB v EU. Toto finanční vyrovnání by mělo být uzavřeno s ohledem na povinnosti VB vůči EU, které bude stále v platnosti až do dne vystoupení VB z EU. To ovšem také znamená, že VB bude moci pobírat dotace a příspěvky, na které má nárok. Veškeré tyto podmínky by se měly týkat evropských fondů a rozpočtů až do roku 2020 (European Commission 2017f).

4.2 První kolo vyjednávání (19. června 2017)

VB vstupovala do vyjednávání s požadavkem, aby se rovnou začalo jednat o budoucích obchodních vztazích mezi oběma aktéry (Sparrow 2017). Chtěla tak učinit na základě své dříve stanovené priority, která říkala, že je pro ni důležité uzavřít dohodu o volném obchodu s EU. Zároveň se tak jednalo pravděpodobně o součást plánu VB, která chtěla přijít s maximalistickou verzí a poté čekat, co bude následovat. Jednou z dalších, mnohem pragmatičtějších možností, je, že VB chtěla začít vyjednat o budoucím vztahu obou aktérů s ohledem na problémy, které jsem zmiňoval v části o vyjednávání a které by mohly být způsobeny delší dobou vyjednávání, než jsou dva roky zmíněné v článku 50 (HM Government 2017: 5–6).

Tento cíl se však po prvním kole vyjednávání zdál jako nedosažitelný, neboť EU jasně definovala, že se musí oba aktéři nejdříve domluvit na podobě vystoupení VB a teprve poté mohou diskutovat o budoucích vztazích nehledě na to, že Evropská rada už ve svých pokynech pro Evropskou komisi ze dne 29. dubna 2017 jasně definovala, že budoucí vztahy obou aktérů se budou řešit až ve druhé fázi vyjednávání (European Council 2017b).

V prvním kole rozhovorů se oba aktéři dohodli na postupu vyjednávání, který budou uplatňovat. Také se zde domluvili na předběžných termínech dalších kol a frekvenci

jejich pořádání (European Commission 2017i). Bylo zde také rozhodnuto o vytvoření skupin, které se budou zabývat jednotlivými problémy definovanými na tomto setkání. Jednalo se o skupiny, které se budou řešit otázku práv občanů VB a EU po brexitu, dále finanční vyrovnání, a nakonec to byla skupina, která se zabývá ostatními oblastmi. Oba hlavní vyjednaváči se také domluvili, že svá přímá jednání začnou otázkou ohledně Irska a tzv. tvrdé hranice (European Commission 2017e).

Pokud se vrátíme k již dříve představeným pozicím obou aktérů, je jasné, že otázka finančního vyrovnání pro VB nebyla pro začátek vyjednávání tolik důležitá, jelikož ji na rozdíl od EU nezahrnula do svých 12 bodů. Po jednáních v prvním kole však byla tato otázka jedním ze čtyř okruhů, o kterých se bude dále jednat. Proto můžeme konstatovat, že pro EU bylo první kolo jakýmsi vítězstvím, jelikož se jí podařilo prosadit většinu bodů, o kterých chtěla původně jednat.

Celé první kolo se tak neslo spíše v duchu vyřešení jakýchkoliv nejasností, které by mohly bránit začátku vyjednávání. Obě strany také dostaly příležitost poznat své protějšky, se kterými budou v následujících měsících intenzivně spolupracovat (BBC 2017a).

Michel Barnier ve svém tiskovém prohlášení po konci prvního kola vyjednávání vyjádřil ve smyslu, že pro oba aktéry bude lepší férová dohoda než žádná dohoda. Zároveň se také nechal slyšet, že vyjednávání budou vedena v korektním duchu bez žádného nepřátelství vůči VB a že tato vyjednávání nikdy nebudou vedena proti VB, ale vždy ve spolupráci s ní (European Commission 2017e).

Tímto svým vyjádřením chtěl Michel Barnier pravděpodobně říci, že EU nemá v plánu se Britům mstít za to, že ji chtějí opustit. Zároveň však částí o férové dohodě reagoval také na prohlášení britské premiérky, která – jak už jsem zmiňoval v práci dříve – se vyjádřila ve smyslu, že Britové vždy pohlíželi dále než ostatní země evropského kontinentu, a proto pro ni smlouva s EU není tak důležitá. Svůj argument podložil možností zavedení cel na zboží dovážené z VB do Evropy. V neposlední řadě tímto vyjádřením negoval prohlášení svých britských protějšků, kteří se vyjadřovali v tom duchu, že je pro ně lepší žádná dohoda než špatná (Rankin 2017). Tímto přístupem chtěli Britové EU naznačit, že jsou kdykoliv připraveni odejít od vyjednavacího stolu. Snažili se tak profilovat se jako silný aktér ve vyjednávání. K tomuto postoji byla VB přinucena do značné míry postojem velké části britských politiků (Chu 2017).

4.3 Druhé kolo vyjednávání (17. – 20. července 2017)

Oba hlavní vyjednaváči se na začátku druhého kola vyjádřili v tom smyslu, že toto kolo je pouze o definování rozdílů a podobností v otázce čtyř oblastí. Na těchto oblastech zájmu se obě vyjednavající strany shodly v prvním kole (Government.uk 2017c).

20. července byl publikován jediný obsáhlejší výstup z tohoto kola jednání, který řeší otázku práv občanů. Jednalo se o 44 specifických bodů, na kterých se měli oba aktéři v průběhu následujících kol dohodnout (Lang a kol. 2017: 5). Jednalo se například o otázku Soudního dvora EU a jeho vlivu na občany EU, kteří se budou zdržovat ve VB poté, co tato země opustí EU. VB přišla s návrhem na vytvoření jednotného orgánu, který by dohlížel na rozpory v otázce práv evropských občanů ve VB a naopak. Tento návrh však byl EU odmítnut (BBC 2017b). V případě finančního vyrovnání se VB nelíbila kalkulace Evropské komise, která podle nich neodpovídala realitě (Smyth 2017).

Co se týká celkového progresu ve druhém kole, podle vyjádření obou táborů bylo dosaženo značného progresu v otázce Irska. V tomto případě byly týmy vedeny již zmiňovanými jedinci Sabine Weyandovou na straně EU a Ollym Robbismem. Jejich vyjednávání se soustředilo na otázku volného pohybu osob mezi Severním Irskem a Irskou republikou. Ve zbývajících dvou otázkách práv občanů a finančního vyrovnání však ostatní týmy nacházely značné rozdíly (ibid).

Z přístupu VB ve druhém kole vyjednávání lze také vyčíst určitou strategii, kterou bylo většinou vyčkávání, s čím přijdou zástupci EU, a na to poté reagovala. Nejviditelnější to bylo v případě otázky ohledně finančního vyrovnání, kdy místo toho, aby přišla se svým návrhem, v průběhu celého druhého kola kladla pouze otázky (Herszenhorn a kol. 2017). Tento postup však nekorresponduje s prvotními prohlášeními VB před úplným začátkem vyjednávání v červnu, kdy prohlašovala, že je jejím cílem zajistit jistotu a jasnost v rámci vyjednávání o vystoupení (HM Government 2017: 10–11). Známkou její pasivity může být i neustálé odkazování Davida Davise na výroky a postup Michela Barniera při vyjednávání na tiskové konferenci po konci druhého kola (Government.uk 2017b).

Na druhou stranu, Michele Barnier zvolil v tomto kole velice aktivní strategii a snažil se dosáhnout co největšího progresu v rámci vyjednávání. Argumentu, že byla VB méně

aktivní, nakonec nahrává i fakt, že Michele Barnier ve svém prohlášení po konci vyjednávání několikrát prohlásil, že je ještě mnoho oblastí k vyjednávání, která bude muset VB více osvětlit a přiblížit tak svůj pohled na věc i přesto, že celá vyjednávání byla vedena v duchu definování rozdílů a podobností v otázce čtyř oblastí (European Commission 2017b).

Britský vyjednávač David Davis se po konci druhého kola nechal slyšet, že vyjednává za celou VB a zároveň, že bude britský parlament neustále informováno případným progresu. Tímto vyjádřením chtěl uklidnit politickou situaci ve VB, ve které jednotlivé parlamenty a vlády namítaly, že je britská vláda dostatečně neinformuje, a proto se nemohou podílet na vyjednávání do takové míry, jak by chtěly. O tomto problému jsem se zmiňoval v jedné z předchozích kapitol (Government.uk 2017c).

Nakonec nesmím opomenout největší změnu v rámci vyjednávání, jež se týká názorů jednotlivých členů kabinetů britské premiérky. Tito členové už nadále netrvali na úplném vystoupení VB přesně na den, který byl určen předchozími vyjednáváními. Uznali, že po oficiálním ukončení britského členství v EU by mělo dojít k určitému přechodnému období, které by umožnilo hladší a jednodušší implementaci jednotlivých dohod (Lang a kol. 2017: 16).

4.4 Třetí kolo vyjednávání (28. – 31. srpna 2017)

Po druhém kole, ve kterém bylo dosaženo většího pokroku pouze v otázce práv občanů, se od třetího kola očekávalo, že v něm konečně obě strany postoupí dále i v dalších oblastech vyjednávání. Chování britské vlády tomu tak nasvědčovalo, neboť vydala velké množství pozičních dokumentů k velké části hlavních otázek, které byly v první fázi projednávány. David Davis se na začátku třetího kola nechal slyšet, že je odhodlán uzavřít body té části dohody, na kterých se obě strany shodnou, a projednat oblasti, ve kterých stále ještě panují neshody (Government.uk 2017d).

Díky pozičnímu dokumentu britské vlády o Irsku mohla jednání týkající se této otázky konečně plnohodnotně začít. Irský ministr zahraničí to okomentoval tak, že šlo opravdu o nutné objasnění, avšak dodal, že tomuto dokumentu stále chybí velké množství detailů (Cooper-Marks 2017). V otázce finančního vyrovnání VB pokračovala ve své strategii dotazování ohledně pozičního dokumentu Evropské komise z 24. května 2017, který tuto otázku řešil. Michel Barnier se v tomto ohledu vyjádřil tak, že se VB plánuje

podílet na rozpočtu EU pouze do té chvíle, než ji v roce 2019 opustí. To poté odmítl jako nemožné s ohledem na již odsouhlasené dokumenty týkající se evropského rozpočtu. David Davis se v reakci na toto prohlášení nechal slyšet, že by toto vyrovnání mělo být v souladu s právem a pokračujícím partnerstvím mezi oběma aktéry. Opět se jednalo o prázdné a nic neříkající prohlášení (Miller a kol. 2017a: 14–15).

Po ukončení třetího kola se oba vyjednaváči dosti odlišovali ve svých prohlášeních. David Davis prohlásil, že obě strany dosáhly značného progresu v rámci důležitých oblastí. Na druhou stranu vyjednaváč EU Michel Barnier se nechal slyšet, že týmy nedosáhly žádného progresu ohledně důležitých otázek, a proto také poprvé prohlásil, že dříve stanovený postup do druhé fáze, který byl stanoven na říjen 2017, není podle něj reálný. Zároveň také apeloval na Davida Davise, aby VB začala vyjednávání brát vážně (De La Baume-Aries 2017).

Situace ve třetím kole byla do jisté míry napjatá. To se ukázalo i po konci jeho ukončení, kdy se šéf Evropské komise Jean-Claude Juncker vyjádřil ve smyslu, že nedojde k žádnému podpisu obchodní smlouvy, dokud nebude jasno v otázce finančního vyrovnání (BBC 2017c). Tím se pravděpodobně snažil VB naznačit, že by měla k vyjednáváním začít přistupovat zodpovědně, neboť je to v jejím vlastním zájmu.

4.5 Události, které předcházely čtvrtému kolu

Než přejdu ke čtvrtému kolu, zmíním se o události, která je jasnou ukázkou dlouhodobého pro-aktivního přístupu a strategie Evropské komise. Tím bylo vydání řídicích pokynů k otázce Severního Irska a Irské republiky. Dokument vydala komise 7. září 2017. Do jisté míry v podstatě kopíroval už dříve vyřčené požadavky, jako jsou zachování Velkopáteční dohody, svobodného pohybu osob nebo zabránění tvrdé hranice. Důležité na tomto dokumentu je jeho vypracování v úzké kooperaci s vládou Irské republiky (European Commission 2017d). To mohlo donutit VB ke změně strategie a dostat ji tak z pasivity do více aktivního zapojení se do vyjednávání.

Michel Barnier měl 21. září projev ve Výboru pro evropské záležitosti italského parlamentu. V něm se nechal slyšet, že obchodní dohoda bude uzavřena pouze v případě, že bude dosaženo dostatečného postupu ve všech čtyřech oblastech. Parafrázoval tak předsedu Evropské komise, který stejně argumentoval i po konci třetího kola. Dále hovořil také o tom, že je stále většina otázek nedořešena. V tomto

projevu také apeloval na VB, aby přišla co nejdříve s návrhem na překonání bariér, které brání k postupu ve vyjednávání. Tím dal jasně najevo VB, že je v jejím vlastním zájmu, aby v rámci vyjednávání působilo více aktivních rolí a dal jí tak do určité míry ultimátum. Zároveň tím vyslal jasnou zprávu britské premiérce, že by VB měla zvýšit svou aktivitu v rámci jednání na všech úrovních (European Commission 2017c).

Následující den pronesla britská premiérka řeč v italské Florencii. Kvůli tomuto projevu bylo datum konání čtvrtého kola rozhovorů přeloženo. Očekávalo se totiž, že od proslovu britské premiérky se toto čtvrté kolo bude do jisté míry odvíjet (Wishart a kol. 2017).

Mezi klíčové body premiérčina proslovu patřil požadavek na přechodné období mezi dobou, kdy VB vystoupí, a dobou, kdy se vyjedná nová dohoda, která se bude týkat například obchodních vztahů. To znamenalo, že se VB po celou dobu přechodného období bude stále řídit evropským právem. Také by však například zůstala součástí jednotného trhu, což je pro ni velmi důležité. Zároveň se také zaručila za to, že VB přispěje do evropského rozpočtu do takové výše, aby ostatní členské státy nemusely přispět více, než přispívaly dosud. Tento krok se dá nazvat jako velký průlom, neboť EU alespoň věděla, že je VB konečně připravena jednat o podmínkách finančního vyrovnání. Nabídla také inkorporování legální ochrany evropských občanů ve VB přímo do britského právního systému. To ve výsledku znamená, že Soudní dvůr EU by neměl možnost v této otázce rozhodovat. Jediná věc, která zůstala nevyřešena, byla otázka tvrdé hranice mezi Severním Irskem a Irskou republikou. V tomto projevu také poprvé nezazněla rétorika, která provázela pozici VB po celá tři první kola. Touto rétorikou mám na mysli prohlášení a stanoviska britské strany, že je lepší žádná dohoda než špatná (Henley 2017).

Theresa May pravděpodobně pochopila, že EU nehodlá ustoupit ze svých počátečních pozic, jež deklarovala v prvním kole. Jeden ústupek však od EU očekávala, a to ústupek v podobě přechodného období dvou let, v jejichž průběhu by obě strany vytvořily rámec budoucích vztahů. Tím si chtěla zajistit jistotu, že po vystoupení budou moci oba aktéři vyjednat formát budoucích vztahů (Wishart a kol. 2017).

4.6 Čtvrté kolo vyjednávání (25. – 28. září 2017)

V samotných vyjednáváních se jednalo o otázkách práv občanů, finančního vyrovnání, hranice mezi Irskou republikou a Severním Irskem a ostatních oblastech (např. spolupráce soudů). David Davis před začátkem vyjednávání více méně pouze opakoval stanoviska z proslovu Theresy May z Florencie. Vyjádřil se také ve smyslu, že finanční vyrovnání nemůže být dohodnuto v první fázi vyjednávání. To z toho důvodu, jelikož podle názoru VB může dohodnuto pouze ve stejnou dobu jako vyjednávání o budoucích obchodních vztazích. (Miller a kol. 2017b: 10). Michel Barnier apeloval ve svém proslovu před začátkem vyjednávání ve čtvrtém kole na britskou stranu, aby proslov britské premiérky přetransformovali v jasnou vyjednávací pozici. Zároveň také opět potvrdil stanovisko EU, že pokud chce VB začít jednat o budoucím vztahu mezi oběma aktéry, musí dojít k dostatečnému postupu ve vyjednáváních. Proto by si podle něj britská strana neměla tyto dvě oblasti plést (European Commission 2017g). Tím se oba aktéři naprosto rozcházeli ve svých vyjádřeních v otázce finančního vyrovnání.

Ve čtvrtém kole bylo dosaženo dalšího progresu v otázce práv občanů. Musím konstatovat, že tato oblast byla jednou z nejjednodušeji vyjednaných otázek v porovnání s ostatními. Stále se však VB a EU nebyly schopny dohodnout v otázce vlivu Soudního dvoru EU na prosazování práv občanů. VB požadovala, aby tato oblast zůstala čistě v jurisdikci britského soudnictví. Pravděpodobně to považovala za porušení její suverenity, kdyby si EU uchovala částečný vliv na VB ve formě vlivu Soudního dvoru EU na právní systém VB. Otázka suverenity britského parlamentu je jednou z klíčových oblastí, kterou se zabývám ve své práci. V otázce finančního vyrovnání se EU řídila pozičním dokumentem, který vydala v červnu. Na druhou stranu VB své stanovisko stále ještě nepředstavila a spoléhala se pouze a čistě jenom na rámec diskuze o této problematice. Tato otázka tak ve čtvrtém kole byla oblastí největších neshod. Ty panovaly například v otázce metody výpočtu, do jaké míry bude VB přispívat do evropského rozpočtu po roce 2020 a nakonec také kolik vlastně Britové zaplatí (Miller a kol. 2017a: 14–17).

Poslední oblastí vyjednávání byla otázka hranice mezi Irskou republikou a Severním Irskem. V této otázce se oba hlavní vyjednavací opět vyjádřili ve smyslu, že byl učiněn progres v otázce volného pohybu osob. Britové se však nechali slyšet, že problém hranice může být vyřešen až teprve v době, kdy bude známo nastavení budoucích

obchodních vztahů mezi oběma aktéry. To ve výsledku znamená, že detailnější vyjednávání v této otázce měla proběhnout až ve druhé fázi (Gutteridge 2017). David Davis ve svém prohlášení po konci čtvrtého kola opět ujistil evropské představitele, že chtějí pracovat v zájmu obou aktérů. To však nekorespondovalo s přístupem britských vyjednávačů k vyjednávání, ve kterém byly do jisté míry uzavření před jakýmkoliv dalším kompromisem (Government.uk 2017d).

4.7 Páté kolo vyjednávání (9. – 12. října 2017)

Theresa May ve svém projevu 9. října v britském parlamentu mluvila o tom, že by EU měla být více flexibilní ve svém přístupu k jednáním. Zároveň také slíbila, že VB může uzavřít dobrou dohodu. Hovořila o ambici VB na vytvoření nového vztahu mezi suverénní zemí a silnou a úspěšnou EU. Britská premiérka tak ve svém projevu apelovala na EU, kdy v kontextu s předchozími koly žádala po EU ústupky, které by jí zajistily úspěšné budování perspektivních vztahů. Zároveň to také znamená, že pro VB jsou další ústupky z její strany velmi nepravděpodobné a že teď je tedy řada na EU. Ve svém projevu Theresa May také mluvila o tom, že se VB připravuje na možnost, že by mohla vyjednávání selhat (Marris 2017). Tím se pravděpodobně snažila znejistit představitele EU a donutit je tak k ústupkům v rámci vyjednávání.

Na druhou stranu Donald Tusk se ve svém proslovu z 9. října 2017 vyjádřil, že EU v současnosti s možností, že nebude dosaženo žádné dohody, nepočítá a že stále doufá v dostatečný progres v rámci vyjednávání. Avšak v případě, že budou vyjednávání postupovat stále stejně pomalu, jsou připraveni ve spolupráci s VB začít jednat i o této možnosti (Boffey 2017a). Tím se vlastně EU vyjádřila ve smyslu, že je to pouze na VB, do jaké míry je ochotna zajistit hladký průběh svého vystoupení z EU. Zároveň tak zhatil britskou snahu o tlak na EU. VB se tak dostávala do stále bezvýhodnější situace, ze které ji mohly zachránit pouze dlouhodobě odmítané ústupky.

V případě progresu v průběhu samotného vyjednávání v otázce finančního vyrovnání se jednávání dostala do slepé uličky, a proto v pátém kole neproběhla žádná konstruktivní jednání na toto téma. V otázce práv občanů se oba aktéři stále nedokázali shodnout na vlivu Soudního dvora EU na právní systém ve VB poté, co tato země opustí EU (Morley 2017).

Na tiskové konferenci po konci pátého kola se David Davis vyjádřil v otázce finančního vyrovnání, že VB není v situaci, kdy může souhlasit s jakýmkoliv specifickými závazky. K tomu VB svolí pouze v momentu, kdy se bude jednat o budoucí obchodní vztahy mezi oběma aktéry. Tím vlastně pokračovala strategie nastavená v předchozím kole v rámci vyjednávání, čímž se jednání ohledně této otázky dostala do mrtvého bodu, kdy ani jedna strana nebyla ochotna ustoupit ze svých požadavků. Opět se také vyjádřil ve smyslu, že otázka dalšího progresu ve vyjednávání závisí na začátku vyjednávání o budoucích vztazích mezi oběma aktéry (Government.uk 2017e).

Michel Barnier se ve svém prohlášení vrátil zpět k projevu Theresy May ve Florencii a nechal se slyšet, že premiérka vytvořila potřebnou jistotu, na které mohli oba aktéři v průběhu pátého kola stavět. Avšak na druhou stranu řekl, že nebylo dosaženo žádných velkých pokroků. Do budoucna však očekával, že díky nové dynamice, kterou nastavil projev Theresy May, by oba aktéři mohli dojít k určitému konsensu. Tímto prohlášením se snažil udržet konstruktivní rovinu vyjednávání a zároveň také upozornit VB, že jejich premiérka se svým projevem zavázala k určitým krokům, které mají zaručit pokrok v procesu (European Commission 2017ch). Také se vyjádřil ve smyslu, že nedojde k žádným ústupkům v rámci vyjednávání. Tím vlastně reagoval na slova britské premiérky při projevu před britským parlamentem. Avšak na druhou stranu se nechal slyšet, že oba aktéři mají společný cíl, a proto by měli najít společná řešení. Opět se tak snažil udržet vyjednávání v konstruktivní rovině (Morley 2017).

Důležité je také podotknout, že poté, co v předchozích kolech byla otázka „žádné dohody“ více méně upozaděna, se po pátém kole opět dostala do popředí, a to z důvodu již výše zmiňovaného nepokročení v nejdůležitějších otázkách samotného vyjednávání. Britové se tak chtěli připravit na možný krach vyjednávání, který částečně hrozil po pátém kole vyjednávání. Zároveň však chtěli tuto možnost použít jako hrozbu pro EU (Miller a kol. 2017b: 15). Britský ministr zahraničí Boris Johnson, který v kampani za vystoupení byl jedním z hlavních vedoucích představitelů, se nechal slyšet, že i když se VB nepodaří uzavřít žádná obchodní dohoda, stejně se jí povede dobře (Paravicini 2017).

Dle mého názoru, tak páté kolo můžeme považovat za do značné míry neúspěšné, neboť došlo k zamrznutí rozhovorů v určitých otázkách, například finančního vyrovnání, jelikož ani jedna strana nebyla ochotná přistoupit k ústupkům – VB pravděpodobně

z důvodů snahy o upřednostnění svých zájmů před konstruktivní dohodou. Na druhou stranu EU věděla, že už není moc času na další rozhovory. Proto si uvědomovala, že v případě, že přistoupí na další ústupky, konec první fáze vyjednávání by tak mohl být do značné míry oddálen a možnost žádné dohody by se tak stala více než aktuální.

4.8 Summit Evropské rady (19. – 20. října)

Několik dní poté, co proběhlo páté kolo vyjednávání, se odehrál summit EU. Zde došlo k úplné kontrole progresu, jehož bylo dosaženo v rámci vyjednávání ve srovnání s pokyny, jež Evropská rada vydala 29. dubna 2017. Největší otazník stále visel nad otázkou finančního vyrovnání, jelikož VB ještě nepředstavila svůj návrh (European Council 2017f).

Na tomto summitu bylo podle doporučení hlavního vyjednavče EU rozhodnuto, že nebyl učiněn dostatečný posun ve vyjednávání tak, aby mohlo být pokročeno do druhé fáze. Zároveň bylo doporučeno, aby vyjednavací týmy co nejdříve dospěly k výsledku v otázkách, které mají ještě nevyřešené. Přesně tento scénář předvídal Michel Barnier na konci druhého kola vyjednávání v červenci. S největší pravděpodobností to bylo způsobeno vysokou mírou laxnosti, kterou se vyznačovalo jednání britské strany ze začátku vyjednávání o vystoupení (Miller a kol. 2017c: 28).

Na druhou stranu se však EU rozhodla pro začátek interní přípravy na druhou fázi vyjednávání. Přikročila tak k taktice využívání zbývajících času efektivně, aby tak v případě, že by v prosinci rozhodla o postoupení do druhé fáze, mohla tato fáze rovnou začít bez jakéhokoliv prodlení (European Council 2017f).

4.9 Šesté kolo vyjednávání (9. – 12. listopadu 2017)

Poslední kolo před finálním uzavřením první fáze mělo za cíl vyjasnit zbývajících nesrovnalostí okolo tří hlavních otázek (práva občanů, finanční vyrovnání, hranice mezi Irskou republikou a Severním Irskem). Jednalo se o neplánované kolo, na kterém se obě strany společně dohodly. Bylo to z toho důvodu, že podle názoru EU nebylo v předchozích kolech dosaženo dostatečného progresu, aby mohlo být přikročeno ke druhé fázi vyjednávání (Gower a kol. 2017: 4).

Co se týká progresu v jednotlivých otázkách, v případě práv občanů došlo k určitému postupu stejně jako v předchozích kolech. Avšak stále ještě mělo dojít k dořešení této

otázky. V otázce finančního vyrovnání však VB nenavrhla žádnou určitou částku, kterou by byla ochotná zaplatit jako svou část evropského rozpočtu. Nakonec v otázce irské hranice se David Davis stejně jako v předchozím kole nechal slyšet, že tato otázka může být vyřešena pouze v souladu s budoucím vztahem mezi oběma aktéry (ibid). Toto vyjednávání tak do značné míry kopírovalo předchozí kola a můžu konstatovat, že bylo ve finále dosti nadbytečné, protože VB a EU nedospěly k žádnému významnému pokroku.

Britský vyjednaváč se po vyjednávání nechal slyšet, že velké množství probíraných otázek může být vyjednáno pouze v kontextu s budoucím vztahem mezi oběma aktéry. Také se vyjádřil ve smyslu, že bylo dosaženo tak obrovského progresu, který je chápán pouze malým množstvím jedinců (Government.uk 2017e). Opět se tak jedná o přehnaně optimistické vyjádření britského zástupce. Pravděpodobně se tím snažil zakrýt své chabé výsledky, kterých v rámci vyjednávání bylo do té doby opravdu málo.

Michel Barnier dal po jednání VB jasné ultimátum dvou týdnů, aby se vyjádřila k finální podobě finančního vyrovnání. Michel Barnier se také odvolával na slova samotné Theresy May, které pronesla v italské Florencii o tom, že VB své závazky vůči ostatním státům splní. Komplikovanější po tomto kole byla otázka Irska, které požadovalo jasnou záruku, že Severní Irsko zůstane v celní unii. Chtělo tak zamezit zavedení tvrdé hranice (Boffey-Rankin 2017).

V této fázi zvolila EU agresivnější strategii vyjednávání. To však nebylo z důvodu, že by chtěla, ale spíše byla donucena britskou pasivitou a nejednoznačnými vyjádřeními, která se opět naplno projevila. Proto může být poslední kolo první fáze interpretováno jako úspěch EU. Zároveň se toto kolo opět neslo v duchu nejistého progresu a velkého množství nejasností.

4.10 Summit Evropské rady a ukončení první fáze vyjednávání

Obrovská komplikovanost v otázce hranice mezi Irskou republikou a Severním Irskem se naplno projevila 4. prosince 2017, kdy severoirská Demokratická unionistická strana oznámila, že nebude akceptovat takovou formu dohody, která by ji ekonomicky nebo politicky oddělila od zbytku Spojeného království. To veškerá vyjednávání nakonec ještě dodatečně zkomplikovalo. Britská vláda na tento fakt musela rychle reagovat, aby tak zamezila blokaci spuštění druhé fáze vyjednávání (Merrick 2017). Po prohlášeních,

kterými před začátkem samotných vyjednávání deklarovala VB jednotu, ale také z důvodu důležitosti severoirské strany pro britskou premiérku s ohledem na hlasování v parlamentu, nemohla VB otázku hranice mezi Irskou republikou a Severním Irskem brát na lehkou váhu.

Několik dní poté, se britská premiérka a David Davis vydali do Bruselu na jednání s předsedou Evropské komise, Jean-Claude Junckerem. Po těchto vyjednáváních - 8. prosince - na tiskové konferenci předseda Evropské komise řekl, že bylo dosaženo dostatečného posunu ve vyjednávání. Britská premiérka toto doplnila slibem, že nebude žádná tvrdá hranice mezi oběma Irsky. Dále také přislíbila, že VB je připravena zaplatit 35-39 miliard liber (BBC 2017d).

Poté VB a EU vydaly společnou technickou nótu v otázce práv občanů. Z nóty vydané v prosinci bylo jasné, že otázka práv občanů byla vyřešena ke spokojenosti obou aktérů. V případě Soudního dvora EU a jeho vlivu na britský právní systém bude mít tato instituce nepřímý vliv. Britské soudy budou muset vzít v potaz rozhodnutí Soudního dvora EU a po dobu osmi let, počínaje dnem vystoupení VB z EU, se budou moci na tuto instituci obrátit v případě interpretace práv občanů s ohledem na obstrukce a komplikace, které tato vyjednávání po celý rok 2017 provázela. To lze považovat za obrovský úspěch (European Commission 2017h).

V případě irské hranice a finančního vyrovnání zůstaly otázky do značné míry nevyřešené. Očekávalo se tedy, že se v jednáních o těchto oblastech bude pokračovat ve druhé fázi. To považuji za značný neúspěch a možný náhled do jaké míry bude v budoucích kolech těžké vyjednat jakýkoliv pokrok. To by nakonec mohlo vést až k selhání vyjednávání, kdy by oba aktéři nakonec neuzavřely žádnou dohodu (Boffey 2017b).

Evropská rada na svém summitu 15. prosince 2017 znovu zhodnotila progres, kterého bylo dosaženo v rámci vyjednávání. Jednalo se o tři již zmiňované hlavní otázky (práva občanů, Irsko a finanční vyrovnání). Poté rozhodla o dostatečnosti dosaženého postupu v rámci vyjednávání a vydala souhlas k postoupení do druhé fáze vyjednávání. Ve svých pokynech pro druhou fázi vyjednávání také nastínila dvě hlavní témata, o která se bude jednat. Jednalo se o přechodné období a formát budoucích vztahů. Také zde EU vzala na vědomí návrh VB, že by toto přechodné období mělo trvat dva roky. Bude se jednat o dva dlouhé roky, a to obzvláště pro zatvrzelé odpůrce EU ve VB. Důvodem

je fakt, že VB nebude mít možnost účastnit se jednání v jednotlivých orgánech EU a ani se nebude podílet na jejich rozhodování. Ve VB však stále bude platit evropské *acquis* (European Council 2017g).

Na tomto summitu Evropská rada také přijala nové pokyny pro vyjednávání. V těchto pokynech trvá na tom, že jakýkoliv progres ve druhé fázi může být učiněn pouze v případě, že veškerá ustanovení z prvního kola budou plně respektována (Curtis a kol. 2017: 43). Chtěla pravděpodobně zamezit jakýmkoliv dalším obstrukcím ze strany VB, která by se v budoucnu mohla rozhodnout zpochybnit určité otázky, které už byly odsouhlasené v první fázi vyjednávání.

V těchto pokynech také vyzvala Evropskou komisi, aby akceptovala dodatečné směrnice pro vyjednávání o přechodném období. V průběhu dalšího jednání se tým vyjednávačů EU bude řídit pokyny, které byly přijaty 29. dubna 2017 a o nichž jsem se zmiňoval na začátku této části práce (European Council 2017g).

5 ZÁVĚR

Jaký vztah tedy měla VB s EU v průběhu 70. až do současnosti? Z první části mé práce vyplývá, že vztahy mezi VB a EU byly od počátku členství VB v ES velmi komplikované. Pro VB bylo jednoduše obrovsky obtížné vzdát se části své suverenity například v podobě suverenity parlamentu. Důležité je, že problém suverenity byl přítomen ve vztazích VB s EU po celou dobu fungování jejich komplikovaného vztahu, který také nakonec částečně vedl ke konečnému rozhodnutí voličů hlasovat pro vystoupení.

Dalším z důvodů britského euroskeptismu byla jednoznačně neúčast VB na utváření politiky ES od počátku jejich vzniku, a to z důvodu britské nedůvěry, ale zároveň také z důvodu dvou vět Charlese de Gaulla. Tato politika do značné míry ovlivňuje dění v rámci EU dodnes. Také musím konstatovat, že pro VB bylo opravdu těžké vzdát se svého vztahu s USA, který z historického hlediska představoval silné pouto. Tím, že vlastně seděla na dvou židlích zároveň, dávala VB jasně najevo evropským státům, že není plně oddána evropskému projektu, ale zároveň to bylo potvrzení trendu, který provázal VB po velkou část její novodobé historie. Tímto trendem bylo pokračování pragmatické politiky s cílem vždy upřednostňovat vlastní zájmy před zájmy ostatních členů společenství ve větší míře, než to dělaly ostatní členské státy. To se dříve či později muselo projevit na přístupu VB k ES, kdy se VB pokaždé snažila vyjednat výjimku z postupné hlubší politické integrace, tzv. *opt-outy*.

V neposlední řadě bych chtěl také připomenout, že evropská integrace a komplikace, které ji obklopovaly, měly nepřímou za následek pád jedné z největších postav britské politiky 20. století, a to Margaret Thatcherové, která se po celé období své vlády vyznačovala nekompromisním postojem vůči ES. Za její vlády také do značné míry došlo k oteplení vztahů mezi VB a USA. Další ukázkou britského návratu k atlantismu je Tony Blair a jeho podpora americké invaze do Iráku a Afghánistánu, kdy se vzepřel názoru ostatních států EU.

Jednou z dalších klíčových událostí bylo referendum z roku 1975, ve kterém jsme mohli nalézt několik paralel s referendem z roku 2016, ale také se jednalo o ukázkou toho, jak VB záminku referenda používala jako skvělý nástroj pro vyjednání lepších podmínek na půdě ES. V roce 1984 si britská strana vyjednala slevu na svůj příspěvek

do evropského rozpočtu (britský rabat). Tento rabat mohl být i v pozdějších letech viděn ze strany některých členských států jako jakési upřednostňování zájmů VB před zájmy ostatních členských států. Klíčovou událostí 90. let bylo stažení britské libry z mechanismu směnných kurzů, které mělo za následek ještě větší odvrácení VB od společného cíle ES, jímž byla úplná integrace jednotlivých členských států.

S nástupem Tonyho Blaira to vypadalo, že se vztahům VB a ES blýská na lepší časy, ale slíbené referendum o přijetí eura, jak už jsem zmiňoval výše, se nekonalo., Tony Blair se nakonec otočil zády k EU, když neústupně podpořil vojenské akce americké armády v Iráku a Afghánistánu. *Jedná se tedy v případě brexitu o novodobý fenoménem?* Rozhodně ne a otázka vystoupení byla přítomná ve vztazích mezi oběma aktéry do jisté míry neustále.

Dle poznatků z první části mé práce mohu konstatovat, že k pochybnostem a znovuoobnovení otázky odtržení VB od EU by dříve či později stejně došlo, i kdyby to nebylo v roce 2016. Rozhodně by tato otázka vyplula na světlo při další z krizí, kterými EU v budoucnu bude nutně muset projít z důvodu velké, ať už kulturní, náboženské, hodnotové, aj. rozdílnosti, aby tak dosáhla svého cíle, jímž je federace států. VB by nikdy nepřipustila, aby se z EU stalo něco víc než jen supranacionální organizace. Tento argument je podložen historickými událostmi vztahu obou aktérů, na kterých jsem jasně demonstroval, že pro VB byly vždy důležitější její zájmy než kolektivní zájem ostatních členů EU.

Ve své práci jsem se na začátku zmínil o dvou případech z historie, kdy území, které z politického hlediska můžeme považovat za integrální část EU, vystoupila. Jednalo se o Alžírsko a Grónsko. V obou případech jsem našel několik paralel se současným procesem vyjednávání. Jednalo se o argumenty, které vedly všechny tři aktéry k rozhodnutí pro odchod. Zároveň jsem zde zmiňoval i dobu, po kterou tato vyjednávání trvala. V případě Grónska se jednalo o 3 roky, což s ohledem na témata, o kterých se v té době jednalo, je skutečně dlouhé období. Může nám to napovědět, že VB jako podstatná součást EU po čtyři desetiletí může očekávat, že jednání ohledně jejího vystoupení se mohou protáhnout na delší dobu než 2 roky.

Na druhou stranu je však možné s ohledem na zachování dobrých vztahů mezi EU a VB, že se oba aktéři dohodnou na nejdůležitějších částech budoucích vztahů a poté, co

zanikne členství VB v EU, budou na těchto předběžně vyjednaných podmínkách stavět podobu dalších vyjednávání. V tomto případě už tedy oficiálně jako EU s třetím státem.

Jak vypadá samotný proces vystoupení v obecné rovině a v rovině konkrétních jednání mezi EU a VB? V obecné rovině je tento proces do značné míry limitován strohostí článků, o kterých jsem mluvil ve své práci. Proto také do značné míry nechává volnou ruku oběma aktérům pro to, jaký vlastně zvolí formát samotných vyjednávání. V rovině konkrétních vyjednávání je tento proces do značné míry komplikovaný, hlavně tedy z britského pohledu. Tím se dostávám k dalším otázkám, které jsem si ve své práci položil.

Do jaké míry je britská vláda ve svých rozhodnutích ohledně vyjednávání o vystoupení nezávislá a vážou se k procesu vyjednávání a ratifikace nějaké komplikace? Jak z mé práce vyplývá, příprava na samotné vyjednávání byla pro VB obrovským soustem a skýtala mnohem více problémů, než se na první pohled mohlo zdát. Nejenže musela britská vláda získat souhlas britského parlamentu pro spuštění článku 50, který se nejdříve pokusila obejít s odkazem na královská prerogativa, ale zároveň musela zohlednit i postavení a názory jednotlivých zemí v rámci Spojeného království. Souhlas britského parlamentu s možnou dohodou mezi EU a VB je zakotven v *European Union Withdrawal Bill*, avšak není dostatečně jasně popsán do jaké míry je tento souhlas reálně závazný. Proto způsobuje schvalování tohoto zákona velké komplikace ve VB. Tento problém je pro britskou vládu obrovsky komplikovanou záležitostí a zároveň také hrozbou, neboť v případě, že se jí nepodaří kooperovat svůj postup s devolvovanými parlamenty a parlament ve Westminsteru, může britskou demokracii postihnout krize. Na druhou stranu pro EU příprava na vyjednávání nezahrnovala nic víc než delegování jednotlivých funkcí a rolí v nadcházejících vyjednáváních a poté už jenom čekání na 29. března, kdy VB spustila článek 50.

Co se týče ratifikace samotné smlouvy, v této fázi se pro VB objevily stejné problémy, které už jsem zmiňoval v otázce vyjednávání, a to ratifikace smlouvy ze strany devolvovaných parlamentů a parlamentu v londýnském Westminsteru. Na druhou stranu se v případě EU ratifikace smlouvy může protáhnout na delší období, a to s ohledem na nutnost souhlasu jednotlivých členských států s podobou potenciální dohody o vystoupení. Tento proces bude obrovsky komplikovaný především proto,

že jednotlivé členské státy mají různé ústavní konvence, a tudíž do vyjednávání o této smlouvě zasahuje různý počet složek státní moci.

Politika VB vůči ES byla vždy vedena s despektem a hlavní prioritou pro ni vždy byly její zájmy, zájmy ES jako celku. Tento fakt měl vliv i na samotná jednání, kdy pro VB bylo těžké si představit, že by EU mohla fungovat bez jakékoli dohody s ní. Na tom také postavila svou výchozí pozici při samotných vyjednáváních o smlouvě, kdy hned od začátku chtěla začít jednat o budoucích vztazích obou aktérů. EU však jasně definovala, že se nejdříve obě strany dohodnou na podobě vystoupení a teprve poté mohou začít vyjednávat o budoucích vztazích.

Jak tedy oba vyjednávací týmy postupovaly při vyjednávání a jakou zvolily strategii? Na začátku vyjednávání VB přišla s maximalistickou verzí věcí, o kterých by měli oba aktéři jednat. To však v prvním kole bylo okamžitě negováno ze strany Michela Barniera a jeho týmu, který se také nechal slyšet, že pro VB je lepší nějaká dohoda než žádná. Už po konci prvního kola jsem našel odpověď na svou další otázku, a to – *bude se EU snažit nějakým způsobem Británii „potrestat za její zradu“ a bude vyjednávat z pozice síly?* Evropský vyjednávač Michel Barnier se nechal slyšet, že tato vyjednávání budou vedena v korektním duchu. To se dá interpretovat právě tak, že se EU v žádném případě VB mstít nebude. Na druhou stranu, jak se ukáže v dalších částech závěru mé práce, EU se musela dost často uchýlovat k vyjednávání z pozice síly. To však bylo do značné míry zapříčiněno laxností VB ve vyjednávání.

Pro druhé kolo zvolila VB oproti prvnímu kolu velmi pasivní strategii vyčkávání na to, s čím přijde druhá strana. EU na to reagovala velmi proaktivně, ale i přes její činorodost se na konci jednání nechal Michel Barnier slyšet, že od VB očekává objasnění některých částí v prvním kole dohodnutých oblastí. Jediným hmatatelným výstupem z druhého kola byla otázka práv občanů, ve které se vyjednávací týmy shodly téměř na polovině věcí. Důležité je také podotknout, že postupně začalo docházet k opouštění tvrdé linie ze strany členů britského kabinetu, kteří v té době připustili, že by VB mohla uzavřít dohodu, jejíž součástí by byla i přechodná část, pokud by tato země byla stále součástí EU. V tuto chvíli se zdálo jasné, že EU na vyjednávání tlačila pravděpodobně z důvodu obavy jednotlivých členských států o to, co bude s jejich občany, pokud se nestihne uzavřít dohoda.

Po třetím kole bylo v otázce všech čtyř oblastí první fáze stále velké množství nejasností. Tento stav byl zapříčiněn laxním přístupem VB k těmto vyjednáváním. VB se stále snažila razit linii vyjednávání jak o dohodě o vystoupení, tak také dohodě o budoucích vztazích obou aktérů. Situace se stala dosti napjatou a vložil se do ní předseda Evropské komise, který se nechal slyšet, že žádná dohoda o budoucích vztazích nebude do doby, než se dojedná finanční otázka věci.

Několik dní před čtvrtým kolem došlo ke změně strategie VB v rámci vyjednávání. Z pasivity se dostala do fáze vyšší aktivity. To však bylo zapříčiněno tlakem ze strany EU. Vrcholem tlaku ze strany EU bylo prohlášení Michela Barniera, který při svém projevu před výborem pro evropské záležitosti v italském parlamentu hovořil o obrovských nedostacích v postupu ve vyjednávání. Tím se VB dostala pod tlak, neboť se jí tato vyjednávání postupně začala vymykat z rukou. Musela tak přestat kličkovat před rozhodnými kroky v rámci vyjednávání. Zde se také ukázalo, že pro EU je rychlý postup v rámci vyjednávání více než důležitý. EU se pravděpodobně co nejdříve chce zbavit břímě v podobě VB, které jí tak brání v tom, aby vrhla veškerou svou sílu do hlubší politické integrace.

O jakýsi restart ve vztazích došlo po proslovu Theresy Mayové v italské Florencii. Tento proslov se dá považovat za klíčový průlom ve vyjednávání, neboť VB ve velké části otázek, ve kterých byla neústupná, nakonec povolila. Jednalo se například o finanční vyrovnání nebo otázku obchodní dohody. Ve světle tohoto proslovu se dají vyjednávání čtvrtého kola považovat za úspěšná.

Před začátkem čtvrtého kola to vypadalo, že by VB nakonec mohla svou aktivitu v rámci vyjednávání do značné míry zvýšit. To se však po čtvrtém kole nenaplnilo. Z důvodu britské neschopnosti převést proslov britské premiérky do jasných vyjednávacích pozic. V předposledním pátém kole nedošlo ke skoro žádnému progresu v rámci vyjednávání. Do značné míry to bylo způsobeno neochotou VB přinést do vyjednávání faktické návrhy, na které by EU mohla reagovat. Vyjednávání se tak stále do značné míry vlekla a prodlužovala.

V šestém kole nakonec VB ustoupila tlaku ze strany EU. S největší pravděpodobností tak učinila z důvodu situace, do které se svým neustálým kličkováním v průběhu vyjednávání dostala. VB zřejmě došlo, že EU ze svých požadavků jednoduše nehodlá ustupovat a ani hrozby, které použila VB nakonec nepomohly. Zároveň také EU učinila

vstřícný krok vůči VB a to tím, že se na následném summitu rozhodla pro pokročení vyjednávání do druhé fáze. To i přes přetrvávající nesrovnalosti v otázce Irska a finančního vyrovnání.

Nakonec jsem chtěl zjistit, které otázky byly v průběhu vyjednávání řešeny a které byly nejvíce komplikované? Hlavní otázky se týkaly práv občanů, vztahu Irské republiky a Severního Irska, finančního vyrovnání. V otázce práva občanů došlo k největšímu pokroku v porovnání se zbývajícími oblastmi vyjednávání. Jak v případě Irska, tak finančního vyrovnání nebylo do poslední chvíle jasné, jestli nesrovnalosti týkající se těchto otázek nakonec jednání v první fázi nezhatí. Jelikož jsou tyto oblasti stále do značné míry nevyřešeny, můžeme očekávat, že budou jedním z nejtěžších témat k řešení také ve druhé fázi vyjednávání.

V průběhu celého roku 2017 jsme mohli vidět, že tak, jak si stanovila EU před začátkem vyjednávání, že v případě brexitu bude postupovat jako jedna entita, tak se také stalo a na půdě Evropské rady tak nedocházelo téměř k žádným dohadům. Bylo také zajímavé sledovat postup VB, která se svou pasivitou v první fázi vyjednávání neměla moc šancí na úspěch se svou vizí vystoupení do dvou let od spuštění článku 50. Tvrdošíjná a neústupná taktika, kterou zvolila pro první tři kola vyjednávání, se jí nakonec nevyplatila a ve finále byla nucena z velké části svých požadavků ustoupit. Je možné, že tato strategie VB byla do jisté míry zapříčiněna snahou této země o průtahy ve vyjednávání, aby tak měla co nejvíce času pro jednání se svými budoucími obchodními partnery. Musíme si uvědomit, že EU má uzavřen jeden z typů smluv s více než 60 zeměmi světa. Což pro VB znamená získat čas na zaplnění této mezery. Dalším vysvětlením může být víra VB v sebe samu a své schopnosti nastavit jednání podle své dikce. Nakonec svou roli mohla hrát i vnitropolitická situace ve Velké Británii, o které jsem se částečně zmiňoval ve druhé části.

Na úplný závěr bych chtěl také podotknout, že pro evropské představitele je vystoupení VB obrovskou příležitostí k tomu, aby mohli snáze pokročit k hlubší integraci jednotlivých členských států. Je to i z toho důvodu, jak vyplývá z mé práce, že by se VB nikdy nestala úplnou součástí politické EU.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Aitken, Johnatan (2013). *Margaret Thatcher: Power and Personality* (Bloomsbury Publishing: London).

Baker, David – Schnapper, Pauline (2015). *Britain and the Crisis of the European Union* (Palgrave Macmilan: New York).

Bartczak, Krzysztof – Fayos, Garces de los, Fernando (2018). The European Economic Area (EEA), Switzerland and the North. *European Parliament* (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.5.3.html, 21. 4. 2018).

BBC (2013). *David Cameron promises in/out referendum on EU*. 23. 1. 2013 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-21148282>, 10. 3. 2018).

BBC (2016a). *Brexit: David Cameron to quit after UK votes to leave EU*. 24. 6. 2016 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-36615028>, 10. 3. 2018).

BBC (2016b). *EU reform deal: What Cameron wanted and what he got*. 20. 2. 2016 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-35622105>, 11. 3. 2018).

BBC (2016c). *EU referendum. Cameron sets June date for UK vote*. 20. 2. 2016 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-35621079>, 11. 3. 2018).

BBC (2016e). *EU Referendum*. Nedatováno (http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results, 24. 3. 2018).

BBC (2016g). *A guide to the devolution in the UK*. 18. 9. 2016 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-35559447>, 20. 3. 2018).

BBC (2017a). *Brexit: At-a-glance guide to the UK-EU negotiations*. 11. 8. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-40788669>, 15. 4. 2018).

BBC (2017b). *Brexit: UK and EU at odds over exit bill*. 21. 7. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-40662740>, 15. 4. 2018).

BBC (2017c). *Brexit: Jean-Claude Juncker criticises UK's position papers*. 30. 8. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-41089257>, 15. 4. 2018).

- BBC (2017d). *Brexit Breakthrough deal paves way for future trade talks*. 8. 12. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-42277040>, 18. 4. 2018).
- BBC (2017e). *Brexit: Government suffers second defeat in Lords*. 7. 3. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-39200658>, 19. 3. 2018).
- BBC (2017f). *EU Withdrawal Bill: A guide to the Brexit repeal legislation*. 13. 11. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-39266723>, 19. 3. 2018).
- BBC News (2001). *Maastricht Treaty*. 30. 4. 2001 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/europe/euro-glossary/1216944.stm, 24. 3. 2018).
- Beloff, Max (1996). *Britain and European Union dialogue of the Deff* (Macmilan Press: London).
- Biondi, Andrea – Eeckhout, Piet – Ripley, Stefanie (2012). *EU Law after Lisbon* (Oxford University Press: Oxford).
- Bodkin, Henry (2016). Greenland showed how to leave Europe as far back as 1984. *The Telegraph*. 24. 6. 2016 (<https://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/24/greenland-showed-how-to-leave-europe-as-far-back-as-1984/>, 18. 3. 2018).
- Boffey, Daniel (2017a). Donald Tusk raises prospect of no-deal Brexit scenario. *The Guardian*. 10. 10. 2017 (<https://www.theguardian.com/politics/2017/oct/10/brexit-no-game-michel-barnier-ball-in-his-court>, 14. 4. 2018).
- Boffey, Daniel (2017b). Sufficient progress in Brexit talks announced after May's dash to Brussels. *The Guardian*. 8. 12. 2017 (<https://www.theguardian.com/politics/2017/dec/08/sufficient-progress-in-brexit-talks-announced-after-mays-dash-to-brussels>, 18. 4. 2018).
- Bootle, Roger (2013). Margaret Thatcher: the economic achievements and legacy of Thatcherism. *The Telegraph*. 8. 4. 2013 (<http://www.telegraph.co.uk/news/politics/margaret-thatcher/9979362/Margaret-Thatcher-the-economic-achievements-and-legacy-of-Thatcherism.html>, 25. 3. 2018).
- Brennan, Peter (2017). Brexit – Ratification Ramifications – What's a WAT? *Public Policy Advisors Network*. 18. 5. 2017 (<http://www.ppan.ie/wp-content/uploads/2017/05/Brexit-Ratification-Ramifications.pdf>, 14. 4. 2018).

Bulmer, Simon (2008). *New Labour and the European Union 1997-2007 A Constructive Partner?* [working paper]. 5. 3. 2008 (https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/bulmer_KS.pdf, 15. 4. 2018).

Butler, David – Kitzinger, Uwe (1976). *The 1975 Referendum* (Macmillan: London).

Campbell, Glenn (2016). Article 50 author Lord Kerr says Brexit not inevitable. *BBC*. 3. 11. 2016 (<http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-37852628>, 12. 3. 2018).

Campos, Nauro – Coricelli, Fabrizio (2015). Why did Britain join the EU, A new insight from economic history. *Vox.org*. 3. 2. 2015 (<https://voxeu.org/article/britain-s-eu-membership-new-insight-economic-history>, 14. 4. 2018).

Cannane, Steve (2016). Brexit vote: All too similar to UK's 1975 referendum. *ABC News*. 17. 6. 2016 (<http://www.abc.net.au/news/2016-06-17/brexit-the-sequel-plays-out-forty-years-after-first-referendum/7510434>, 13. 4. 2018).

Castle, Stephen – Erlanger, Steven (2016). 'Brexit' Will Require a Vote in Parliament, U.K. Court Rules. *The New York Times*. 3. 11. 2016 (<https://www.nytimes.com/2016/11/04/world/europe/uk-brexit-vote-parliament.html>, 19. 3. 18).

Cooper, Charlie – Marks, Simon (2017). Progress, but no solution to Ireland's Brexit problem. *Politico*. 16. 8. 2017 (<https://www.politico.eu/article/progress-but-no-solution-to-irelands-brexit-problem/>, 15. 4. 2018).

Crisp, James – Swinford, Steven – Maidment, Jack (2017). Donald Tusk: Britain has 10 days to fix the Irish border issue if it wants Brexit breakthrough. *The Telegraph*. 24. 11. 2017 (<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/11/24/donald-tusk-britain-has-10-days-fix-irish-border-issue-wants/>, 14. 4. 2018).

Curtis, John – Gower, Melanie – Keep, Matthew – Kennedy, Steven – Lang, Arabella – Miller, Vaughne – Webb, Dominic (2017). *Brexit sufficient progress to move to phase 2*. [briefing paper]. 18. 12. 2017 (<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-8183>, 16. 4. 2018).

De La Baume, Maia – Aries, Quentin (2017). Brexit talks round 3 – what we learned. *Politico*. 31. 8. 2017 (https://www.politico.eu/pro/brexit-talks-round-3-what-we-learned/?utm_source=POLITICO.EU&utm_campaign=e6ea694a73-EMAIL_CAMPAIGN_2017_08_31&utm_medium=email&utm_term=0_10959edeb5-e6ea694a73-189094565, 15. 4. 2018).

De La Baume, Maia (2016). Greenland's exit warning to Britain. *Politico*. 24. 6. 2016 (<https://www.politico.eu/article/greenland-exit-warning-to-britain-brexit-eu-referendum-europe-vote-news-denmark/>, 16. 3. 2018).

Democratic Unionist Party (nedatováno). *A history of the Democratic Party from its formation in 1971 until the present day* (<http://www.mydup.com/about-us/history>, 16. 4. 2018).

DLA PIPER (nedatováno). *Brexit: Processes Explained*. (<https://www.dlapiper.com/en/us/focus/brexit-legal-impact/what-happens-next/>, 14. 4. 2018).

European Commission (2017a). *Algeria*. 6. 11. 2017 (<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/algeria/>, 19. 3. 2018).

European Commission (2017b). *Speaking points by Michel Barnier at the press conference following the second round of Article 50 negotiations with the United Kingdom*. 20. 7. 2017 (http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-2108_en.htm, 15. 4. 2018).

European Commission (2017c). *Speech by Michel Barnier in front of the Committees of Foreign Affairs and the Committees of European Affairs of the Italian Parliament*. 21. 9. 2017 (http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3404_en.htm, 15. 4. 2018).

European Commission (2017d). *Brexit: European Commission Publisher guiding principles on Ireland and Northern Ireland*. 7. 9. 2017 (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3105_en.htm, 15. 4. 2018).

European Commission (2017e). *Speech by Michel Barnier, the European Commission's Chief Negotiator, following the first round of Article 50 negotiations with the UK*. 19. 6. 2017 (http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-1704_en.htm, 16. 4. 2018).

European Commission (2017f). *Working paper „Essential Principles on Financial Settlement.* 24. 5. 2017 (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/financial-settlement-essential-principles-draft-position-paper_en.pdf, 16. 4. 2018).

European Commission (2017g). *Introductory remarks by Michel Barnier at the press conference following the General Affairs Council (Article 50).* 25. 9. 2017 (http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3461_en.htm, 16. 4. 2018).

European Commission (2017h). *Joint technical note expressing the detailed konsensus of the UK and EU positions on Citizens Rights.* 8. 12. 2017 (https://ec.europa.eu/commission/publications/joint-technical-note-expressing-detailed-consensus-uk-and-eu-positions-respect-citizens-rights_en, 21. 4. 2018).

European Commission (2017ch). *Press statement by Michel Barnier following the fifth round of Article 50 negotiations with the United Kingdom.* 12. 10. 2017 (http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-17-3921_en.htm, 16. 4. 2018).

European Commission (2017i). *Terms of Reference for the Article 50 TEU negotiations.* 19. 6. 2017 (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-uk-art-50-terms-reference_agreed_amends_en.pdf, 16. 4. 2018).

European Commission (2018). *Euro-Mediterranean partnership.* 17. 4. 2018 (<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/euro-mediterranean-partnership/>, 28. 4. 2018).

European Council (2017a). *Unanimity.* 11. 9. 2017 (<http://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/unanimity/>, 21. 3. 2018).

European Council (2017b). *European Council (Art. 50) guidelines for Brexit negotiations.* 29. 4. 2017 (<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/04/29/euco-brex-it-guidelines/pdf>, 15. 4. 2018).

European Council (2017c). *Negotiating directives for Article 50 negotiations.* 22. 5. 2017 (<https://www.consilium.europa.eu/media/21766/directives-for-the-negotiation-xt21016-ad01re02en17.pdf>, 16. 4. 2018).

European Council (2017d). *Council (Art 50) authorises the start of Brexit talks and adopts negotiating directives.* 22. 5. 2017 (<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/05/22/brexit-negotiating-directives/>, 16. 4. 2018).

European Council (2017e). *Terms of Reference for the Article 50 TEU negotiations.* 19. 6. 2017 (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-uk-art-50-terms-reference_agreed_amends_en.pdf, 16. 4. 2018).

European Council (2017f). *European Council (Art. 50) meeting (20 October 2017) - Conclusions.* 20. 10. 2017 (<http://www.consilium.europa.eu/media/23512/20-euco-conclusions-art50.pdf>, 14. 4. 2018).

European Council (2017g). *European Council (Art. 50) meeting (15 December 2017) – Guidelines.* 15. 12. 2017 (<http://www.consilium.europa.eu/media/32236/15-euco-art50-guidelines-en.pdf>, 16. 4. 2018).

European Parliament (2018). *The Treaty of Nice and the Convention on the Future of Europe* (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.4.htm), 18. 4. 2018).

European Union (Withdrawal) Bill [zákon] 18. 1. 2018.

European Union Committee (2016). *The process of withdrawing from the European Union.* House of Lords (<https://publications.parliament.uk/pa/ld201516/ldselect/ldeucom/138/138.pdf>, 6. 3. 2018).

EurWORK (2007). *Acquis communautaire.* 11. 3. 2007 (<https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/acquis-communautaire>, 28. 3. 2018).

Evropská unie (2008). *Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie.* [smlouva] (http://www.euroskop.cz/gallery/54/16334-fungovani_eu.pdf, 16. 4. 2018)

Evropská unie (2010). *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii.* [smlouva] (http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf, 16. 4. 2018)

Gail, Bartlett – Everett, Michael (2017). The Royal Prerogative. *Parliament.uk*. 17. 8. 2017

(<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN03861#fullreport>).

George, Stephen (1991). *British Policy in The European Community: The Commitment to Globalism*. [research paper] (http://aei.pitt.edu/7230/1/002478_1.pdf, 18. 4. 2018).

Gordon, Richard – Moffatt, Rowena (2016) *Brexit: The Immediate Legal Consequences* (Constitution society: London)

Government of Greenland (nedatováno). The Greenland Treaty of 1985 (<http://web.archive.org/web/20160304044627/http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Bruxelles/EU%20and%20Greenland/The%20European%20Union%20and%20Greenland/Greenland%20Treaty%20eng.pdf>, 18. 4. 2018).

Government.uk (2017a). *Information about withdrawal paper* (<https://www.gov.uk/government/publications/information-about-the-withdrawal-bill>, 1. 3. 2018).

Government.uk (2017b). *David Davis opening remarks at the start of second round of EU exit negotiations in Brussels*. 17. 7. 2017 (<https://www.gov.uk/government/news/david-davis-opening-remarks-at-the-start-of-second-round-of-eu-exit-negotiations-in-brussels>, 15. 4. 2018).

Government.uk (2017c). *David Davis opening remarks at the start of the third round of EU exit negotiations*. 28. 12. 2017 (<https://www.gov.uk/government/news/david-davis-opening-remarks-at-the-start-of-the-third-round-of-eu-exit-negotiations>, 15. 4. 2018).

Government.uk (2017d). *David Davis closing remarks at the end of the fourth round of EU exit negotiations in Brussels*. 28. 9. 2017 (<https://www.gov.uk/government/news/david-davis-closing-remarks-at-the-end-of-the-fourth-round-of-eu-exit-negotiations-in-brussels>, 16. 4. 2018).

Government.uk (2017e). *David Davis closing remarks at the end of the FIFA round of EU exit negotiations in Brussels*. 12. 10. 2017 (<https://www.gov.uk/government/news/david-davis-closing-remarks-at-the-end-of-the-fifth-round-of-eu-exit-negotiations-in-brussels>, 16. 4. 2018).

Gower, Melanie – Curtis, John – Vaughne, Miller – Keep, Matthew – Lang, Arabella (2017). *Brexit: the November negotiations*. [briefing paper]. 24. 11. 2017 (<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-8159>, 14. 4. 2018).

Gregory, R. Joseph (2013). Margaret Thatcher, 'Iron Lady' Who Set Britain on New Course, Dies at 87. *The New York Times*. 8. 4. 2013 (<https://www.nytimes.com/2013/04/09/world/europe/former-prime-minister-margaret-thatcher-of-britain-has-died.html>, 25. 3. 2018).

Guardian (2016). *Dutch referendum voters overwhelmingly reject closer EU links to Ukraine*. 7. 4. 2016 (<https://www.theguardian.com/world/2016/apr/06/dutch-voters-reject-closer-eu-links-to-ukraine-in-referendum>, 15. 4. 2018).

Gutteridge, Nick (2017). Brexit breakthrough? How FOUR key battlegrounds from the fourth round of talks unfolded. *Express*. 28. 9. 2017 (<https://www.express.co.uk/news/politics/859890/Brexit-news-EU-David-Davis-Michel-Barnier-progress-talks>, 16. 4. 2018).

Helm, Toby (2007). Giscard: EU Treaty is the constitution rewritten. *The Telegraph*. 29. 10. 2007 (<https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1567804/Giscard-EU-Treaty-is-the-constitution-rewritten.html>, 18. 3. 2018).

Henley, Jon (2017). Theresa May's Florence speech: key points. *The Guardian*. 22. 9. 2017 (<https://www.theguardian.com/politics/2017/sep/22/theresa-mays-florence-speech-key-points>, 15. 4. 2018).

Her Majesty Government (2017). *The United Kingdom's exit from and new partnership with the European Union*. (Williams Lea Group: London).

Herszenhorn, M. David – Cooper, Charlie – Aries, Quentin – De La Baume, Maia (2017). EU and UK in divorce deadlock after first full Brexit talks. *Politico*. 20. 7. 2017 (<https://www.politico.eu/article/brexit-negotiation-eu-and-uk-in-divorce-deadlock-after-first-full-talks/>, 15. 4. 2018).

Hodges, Jeremy – Bodoni, Stephanie – Wiggins, Kaye (2017). Brexit Breakthrough Risks Leaving Brits in Europe 'Landlocked'. *Bloomberg Politics*. 8. 12. 2017

(<https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-08/brexit-breakthrough-risks-leaving-brits-in-europe-landlocked>, 15. 4. 2018).

Hughes, Laura – McCann, Kate – Rayner, Gordon (2017). Brexit vote: Theresa May wins Commons approval to trigger Article 50 as Labour's Clive Lewis resigns. *The Telegraph*. 9. 2. 2017 (<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/02/08/brexit-debate-vote-live-theresa-may-pmqs/>, 19. 3. 2018)

Hunt, Alex (2017). Theresa May and the DUP deal: What do you need to know. *BBC*. 26. 6. 2017 (<http://www.bbc.com/news/election-2017-40245514>).

Chu, Ben (2017). Theresa May's no deal is better than a bad deal Brexit logic could end up destroying the British economy. *The Independent*. 28. 6. 2017 (<https://www.independent.co.uk/voices/brexit-theresa-may-tories-no-deal-better-bad-deal-brussels-destroy-british-economy-a7760026.html>, 18. 4. 2018).

Idnes (2017). *Skotsko chystá další referendum o nezávislosti, posvětit ho musí parlament*. 13. 3. 2017 (https://zpravy.idnes.cz/skotsko-referendum-nezavislost-sturgeonova-fny-/zahranicni.aspx?c=A170313_131807_zahranicni_ert, 24. 4. 2018).

Institute for government (2017a). *EU Withdrawal Bill (Repeal Bill)*. 30. 10. 2017 (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/repeal-bill>, 20. 3. 2018).

Institute for government (2017b). *Association agreements*. 22. 6. 2017 (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/association-agreements>, 20. 3. 2018).

Institute for Government (2017c). *Devolution and the Joint Ministerial Committee*. 23. 2. 2018 (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/brexit-devolution-joint-ministerial-committee>, 21. 3. 2018).

Institute for Government (2018). *The 1972 European Communities Act* (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/1972-european-communities-act>, 25. 3. 2018).

Jak funguje EU: Britský rabat – bude pokračovat? In: EuroParlTV [online]. 19. 07. 2012 (<https://www.europarl.europa.eu/cs/programme/others/how-it-works-the-uk-rebate-to-be-continued>; 24. 3. 2018).

Jones, Alistair (2007). *Britain and the European Union* (Edinburgh University Press: Edinburgh).

Jurman, Miroslav (2001). Evropská společenství a Evropská unie. *Epravo.cz*. 9. 4. 2001 (<https://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-spolecenstvi-a-evropska-unie-4488.html>, 20. 4. 2018).

Lambert, Harry (2016). The map that shows how the Tory Party has been split in two over Europe. *The Independent*. 25. 2. 2016 (<https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/map-eu-europe-tory-party-conservatives-split-divided-two-a6892611.html>, 17. 3. 2018).

Lang, Arabella – McGuinness, Terry – Miller, Vaughne (2017) *Brexit: the July negotiations*. [briefing paper] (<http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8068/CBP-8068.pdf>, 14. 4. 2018).

Louire, Julia (1997). *Social Chapter*. [briefing paper]. (<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/RP97-102#fullreport>, 14. 4. 2018).

Marris, Sharon (2017). Optimistic Theresa May to call for flexibility from EU in Brexit talks. *Sky News*. 9. 10. 2017 (<https://news.sky.com/story/optimistic-may-to-call-for-flexibility-from-eu-in-brexit-talks-11073278>, 16. 4. 2018).

Mason, Rowena – Stewart, Heather – Wintour, Patrick (2017). Theresa May forced to accept new Brexit scrutiny committee. *The Guardian*. 11. 12. 2017 (<https://www.theguardian.com/politics/2017/dec/11/theresa-may-forced-accept-brexit-scrutiny-committee-revolt-henry-viii-powers>, 20. 3. 2018).

Mason, Rowena (2016). How did UK end up voting to leave European Union. *The Guardian*. 24. 6. 2016 (<https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/24/how-did-uk-end-up-voting-leave-european-union>, 27. 11. 2017).

Mason, Rowena (2018). EU withdrawal bill Leeds major rewrites, Lords committee says. *The Guardian*. 29. 1. 2018 (<https://www.theguardian.com/politics/2018/jan/29/eu-withdrawal-bill-major-rewrites-house-of-lords-committee-brexit>, 20. 3. 2018).

Mates, James (2016). What lessons can the UK learn from Greenland leaving the EU? *ITV news*. 1. 6. 2017 (<http://www.itv.com/news/2016-05-10/what-lessons-can-the-uk-learn-from-greenland-leaving-the-eu/>, 16. 3. 2018).

McKenzie, Sheena – McLaughlin, C. Elliott (2016). Theresa May becomes new British Prime Minister. *BBC*. 14. 7. 2016 (<https://edition.cnn.com/2016/07/13/europe/theresa-may-david-cameron-british-prime-minister/index.html>, 10. 3. 2018).

Merrick, Rob (2017). Brexit: DUP won't accept Theresa May's Irish border deal if it separates Northern Ireland from rest of UK. *The Independent*. 4. 12. 2017 (<https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/dup-northern-ireland-arlene-foster-brexit-theresa-may-customs-union-single-market-republic-a8090936.html>, 18. 4. 2018).

Miller, Vaughne – Lang, Arabella – Curtis, John – Webb, Dominic – Brien, Philip – Fairbairn, Catherine (2017a). *Brexit: the August negotiations*. [briefing paper] (<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-8082>, 15. 4. 2018).

Miller, Vaughne – Lang, Arabella – McGuinness, Terry – Keep, Matthew – Curtis, John (2017b). *Brexit: the September negotiations*. [briefing paper] (<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-8104#fullreport>, 16. 4. 2018).

Miller, Vaughne – Lang, Arabella – McGuinness, Terry – Keep, Matthew – Curtis, John (2017c). *Brexit: the October negotiations*. [briefing paper] (<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-8125>, 16. 4. 2018).

Miller, Vaughne (2013). *Leaving the EU*. [research paper] (<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/RP13-42#fullreport>, 5. 3. 2018).

Morley, Nicole (2017). Fifth round of Brexit negotiations have made no great steps forward. *Metro*. 12. 10. 2017 (<http://metro.co.uk/2017/10/12/fifth-round-of-brexit-negotiations-have-made-no-great-steps-forward-6995168/>, 14. 4. 2018).

Nsubuga, Jimmy (2018). Mps approve European Union Withdrawal Bill. *Metro*. 17. 1. 2018 (<http://metro.co.uk/2018/01/17/mps-approve-european-union-withdrawal-bill-7238032/>, 20. 3. 2018).

Oatley, H. Thomas (1997). *Monetary Politics Exchange Rate Cooperation in the European Union* (University of Michigan Press: Michigan).

Orchard, Robert (2015). A Very Welsh Coup: Thatcher's Downfall 25 years ago. *BBC*. 28. 11. 2015 (<http://www.bbc.com/news/uk-wales-34944238>, 25. 3. 2018).

Palmer, John (1988). September 21 1988: Thatcher sets face against united Europe. *The Guardian*. 21. 9. 1988 (<https://www.theguardian.com/business/1988/sep/21/emu.theeuro>, 25. 3. 2018).

Paravicini, Giulia (2017). Boris Johnson says UK will do very well without a Brexit deal. *Politico*. 19. 10. 2017 (<https://www.politico.eu/article/boris-johnson-brexit-no-deal-says-uk-will-do-very-well-without-a-brexit-deal/>, 16. 4. 2017).

Parliament.uk (nedatováno a). *Referendums held in the UK* (<http://www.parliament.uk/get-involved/elections/referendums-held-in-the-uk/>, 24. 3. 2018).

Parliament.uk (nedatováno b). *The Scrutiny Reserve Resolution and scrutiny overrides* (<https://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/lords-select/eu-select-committee-/committee-work/parliament-2017/the-scrutiny-reserve-resolution-and-scrutiny-overrides/>, 16. 4. 2018).

Parliament.uk (nedatováno c). *Henry VIII clauses* (<https://www.parliament.uk/site-information/glossary/henry-viii-clauses/>, 14. 4. 2018).

Parr, Helen (2006). *Britain's Policy Towards the European Community. Harold Wilson and Britain's world role, 1964–1967* (Routledge: London).

Patel, K. Kiran (2007). *Something new under the sun? The lessons of Algeria and Greenland*. (<http://www.jstor.org/stable/j.ctt20krxf8.18>, 18. 3. 2018).

Paul, Christopher a kol. (2013). *Algerian Independence, 1954–1962 Case Outcome: COIN Loss*. In: Paul, Christopher – Clarke, P. Colin – Grill, Beth – Dunigan, Molly, *Paths to Victory* (RAND Corporation: Santa Monica), s. 75–93.

- Paun, Akash – Miller, George (2016). Four-nation Brexit. How the UK and devolved governments should work together on leaving the EU. *Institute for Government*. [briefing paper] (https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/IfG_four%20nation_Brexit_briefing_v6.pdf, 21. 3. 2018).
- Paun, Akash (2018a). How the UK and devolved governments can agree on the EU Withdrawal Bill. *Institute for Government*. 15. 2. 2018 (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/blog/how-uk-and-devolved-governments-can-agree-eu-withdrawal-bill>, 21. 3. 2018).
- Paun, Akash (2018b). Scotland and Wales reject the Government’s latest Brexit offer – what next? *Institute for Government*. 27. 2. 2018 (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/blog/scotland-and-wales-reject-government-latest-brexit-offer-what-next>, 21. 3. 2018).
- Perisic, Bojana (2010). Britain and Europe: a History of Difficult Relations. [research paper] (Institute for Cultural Diplomacy: Berlin).
- Puccio, Laura (2016). A guide to EU procedures for the conclusion of international trade agreements. *European Parliamentary Research Service*. 1. 10. 2016 ([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593489/EPRS_BRI\(2016\)593489_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593489/EPRS_BRI(2016)593489_EN.pdf), 15. 4. 2018).
- Rankin, Jennifer (2017). Frictionless trade impossible if UK leaves EU single market, says Barnier. *The Guardian*. 6. 7. 2017 (<https://www.theguardian.com/politics/2017/jul/06/frictionless-trade-impossible-if-uk-leaves-eu-single-market-says-barnier>, 15. 4. 2018).
- Reuters (2017). *Polish PM: want to ensure rights of Poles in UK in Brexit talks*. 22. 9. 2017 (<https://www.reuters.com/article/us-britain-eu-poland-szydlo/polish-pm-want-to-ensure-rights-of-poles-in-uk-in-brexit-talks-idUSKCN1BX2NG>, 21. 3. 2018).
- Ruparel, Raoul (2015). The mechanism of leaving the EU – explaining Article 50. *Open Europe*. 22. 2. 2015 (<https://openeurope.org.uk/today/blog/the-mechanics-of-leaving-the-eu-explaining-article-50/>, 1. 3. 2018).

Sapir, André – Wolff, B. Guntram (2016). One Market, Two Monies: The European Union and The United Kingdom. *Bruegel Policy Brief* 2016, (1).

Sion, Maya (2004). The Politics of Opt-Out in the European Union: Voluntary or Involuntary Defection? *IWM Junior Visiting Fellowss Conferences*. 16, (7).

Smyth, Patrick (2017). EU and UK singing off same hymn sheet on Northern Ireland. *The Irish Times*. 20. 7. 2017 (<https://www.irishtimes.com/news/politics/eu-and-uk-singing-off-same-hymn-sheet-on-northern-ireland-1.3160534>, 15. 4. 2018).

Sparrow, Andrew (2018). UK appeal to capitulate on sequencing on first day of Brexit talks – as it happened. *The Guardian*. 14. 2. 2018 (<https://www.theguardian.com/politics/blog/live/2017/jun/19/boris-johnson-and-gove-both-back-may-as-tory-leadership-speculation-continues-politics-live?page=with:block-59480834e4b0240ef76161a9#block-59480834e4b0240ef76161a9>, 29. 3. 2018).

Supreme court of UK (2017). *Press Summary* (<https://www.supremecourt.uk/cases/docs/uksc-2016-0196-press-summary.pdf>, 18. 3. 2018).

Šimová, Kateřina (nedatováno). Problémy rozpočtu EU. *Euroskop* (<https://www.euroskop.cz/8921/sekce/problemy-rozpocet-eu/>, 24. 3. 2018).

The Telegraph (2009). *Ireland to hold second referendum on Lisbon Treaty*. 19. 6. 2009 (<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/5579684/Ireland-to-hold-second-referendum-on-Lisbon-Treaty.html>, 14. 3. 2018).

Urban, Patrik (2011). Miliardový obchod George Sorose. *FXStreet*. 26. 4. 2011 (<https://www.fxstreet.cz/miliardovy-obchod-george-sorose.html>, 25. 3. 2018).

Verbeken, Dirk – Rakic, Dražen (2018). History of economic and monetary union. *European Parliament*. 1. 2. 2018 (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.6.1.html, 24. 3. 2018).

Ward, Matthew (2017) *Statistics on UK-EU trade*. [briefing paper]. 19. 12. 2017. (<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7851>, 20. 3. 2018).

Watt, Nicholas (2017a). Brexit negotiator Michel Barnier: Hardliner or deal maker? *BBC*. 6. 1. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-38526355>, 21. 3. 2018).

Watt, Nicholas (2017b). Who is the Brexit Secretary David Davis? *BBC*. 14. 3. 2017 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-39261668>, 21. 3. 2018).

Webb, David Paul – Lord Norton of Louth (2018). Conservative Party. *Encyclopedia Britannica*. 1. 2. 2018 (<https://www.britannica.com/topic/Conservative-Party-political-party-United-Kingdom>, 25. 3. 2018).

Whitman, G. Richard (2017). *Devolved External Affairs: The Impact of Brexit* (Chairman House: London).

Wilson, Sam (2014). Britain and the EU: A long and rocky relationship. *BBC*. 1. 4. 2014 (<http://www.bbc.com/news/uk-politics-26515129>, 14. 4. 2018).

7 RESUMÉ

This bachelor thesis deals with the exiting of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union, the so-called Brexit and the history of relations between both in the context of the Brexit. Because of the complexity and importance of the chosen topic, it was more than desirable to describe this topic on a larger scale. That is why I firstly described the history of relationships between European Union and the United Kingdom. I have analyzed these events in the context of the Brexit. On some particular issues, I have shown parallels with the negotiating and events which took place in 2016. The conclusion that we get from the first part is that the question of the United Kingdom leaving the European Union was a very actual topic in the United Kingdom throughout its membership. The second part describes the general scale of the process of leaving the European Union. Furthermore, this part describes the concrete scale of negotiations between Great Britain and the European Union. At the scale of concrete negotiations, we can see a certain influence of individual regions and of the British Parliament itself on Brexit. This effect can complicate negotiations to a great extent. In terms of general scale, I described the factual process according to the two treaties governing the European Union. I identified individual actors. I also described their degree of involvement in the negotiations. In the third part, I described the process of negotiating by each round which took place in 2017 and analyzed strategy of each negotiating team. In this process, it was largely reflected the internal political situation in United Kingdom that I dealt with in the second part. The strategy chosen by each of actors was completely diametrically different. On the one hand, British strategy was largely marked by a lax approach. On the other hand, the European union negotiating team chose a very active and constructive strategy.

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Článek 50 Smlouvy o Evropské unii	84
Příloha č. 2 - Článek 218 o Smlouvy o fungování Evropské unie	85
Příloha č. 3 - Článek 238 Smlouvy o fungování Evropské unie	87

Příloha č. 1 - Článek 50 Smlouvy o Evropské unii

1. Každý členský stát se v souladu se svými ústavními předpisy může rozhodnout z Unie vystoupit.

2. Členský stát, který se rozhodne vystoupit, oznámí svůj záměr Evropské radě. S ohledem na pokyny Evropské rady Unie sjedná a uzavře s tímto státem dohodu o podmínkách jeho vystoupení, s přihlédnutím k rámci jeho budoucích vztahů s Unií. Tato dohoda se sjednává v souladu s čl. 218 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie. Jménem Unie ji uzavře Rada, která rozhoduje kvalifikovanou většinou po obdržení souhlasu Evropského parlamentu.

3. Smlouvy přestávají být pro dotyčný stát použitelné dnem vstupu dohody o vystoupení v platnost, nebo nedojde-li k tomu, dva roky po oznámení podle odstavce 2, nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně po dohodě s dotyčným členským státem o prodloužení této lhůty.

4. Pro účely odstavců 2 a 3 se člen Evropské rady nebo Rady, který zastupuje vystupující členský stát, nepodílí na jednáních ani rozhodnutích Evropské rady nebo Rady, která se jej týkají.

Kvalifikovaná většina je vymezena v souladu s čl. 238 odst. 3 písm. b) Smlouvy o fungování Evropské unie.

5. Pokud stát, který z Unie vystoupil, požádá o nové přistoupení, podléhá tato žádost postupu podle článku 49.

(Evropská unie 2010 čl. 50)

Příloha č. 2 - Článek 218 o Smlouvy o fungování Evropské unie

1. Aniž jsou dotčena zvláštní ustanovení článku 207, dohody mezi Unií a třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi se sjednávají a uzavírají podle následujícího postupu.

2. Rada dává zmocnění k zahájení jednání, vydává směrnice pro jednání, dává zmocnění k podpisu dohod a uzavírá je.

3. Komise, nebo týká-li se zamýšlená dohoda výlučně nebo zejména společné zahraniční a bezpečnostní politiky, vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku podává Radě doporučení a Rada přijme rozhodnutí, kterým dá zmocnění k zahájení jednání a v závislosti na předmětu zamýšlené dohody jmenuje vyjednavče nebo vedoucího vyjednavčského týmu Unie.

4. Rada může vyjednavči vydávat směrnice a může určit zvláštní výbor, se kterým musí být jednání konzultováno.

5. Rada přijme na návrh vyjednavče rozhodnutí, kterým dá zmocnění k podpisu dohody a případně k jejímu prozatímnímu uplatňování před vstupem v platnost.

6. Rada přijme na návrh vyjednavče rozhodnutí o uzavření dohody.

Netýká-li se dohoda výlučně společné zahraniční a bezpečnostní politiky, přijme Rada rozhodnutí o uzavření dohody:

a) po obdržení souhlasu Evropského parlamentu v těchto případech:

i) dohody o přidružení;

ii) dohoda o přistoupení Unie k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod;

iii) dohody vytvářející zvláštní institucionální rámec zavedením postupů spolupráce;

iv) dohody mající významný dopad na rozpočet Unie;

v) dohody v oblastech, na něž se vztahuje buď řádný legislativní postup, nebo zvláštní legislativní postup, v němž je vyžadován souhlas Evropského parlamentu.

V naléhavých případech se mohou Evropský parlament a Rada dohodnout na lhůtě pro vydání souhlasu;

b) po konzultaci s Evropským parlamentem v ostatních případech. Evropský parlament zaujme stanovisko ve lhůtě, kterou může Rada stanovit podle naléhavosti věci. Pokud v této lhůtě stanovisko nezaujme, může rozhodnout Rada.

7. Odchylně od odstavců 5, 6 a 9 může Rada při uzavírání dohody zmocnit vyjednavče, aby jménem Unie schválil změny, jestliže dohoda stanoví, že se takové změny přijímají zjednodušeným postupem nebo orgánem zřízeným dohodou. Rada může k takovému zmocnění připojit zvláštní podmínky.

8. Rada v průběhu celého postupu rozhoduje kvalifikovanou většinou.

Jednomyslně však rozhoduje tehdy, týká-li se dohoda oblasti, kde je pro přijetí aktu Unie požadována jednomyslnost, jakož i v případě dohod o přidružení a dohod podle článku 212 se státy, které jsou kandidáty na přistoupení. Rada rovněž rozhoduje jednomyslně o dohodě o přistoupení Unie k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod; rozhodnutí o uzavření této dohody vstoupí v platnost po schválení členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy.

9. Rada na návrh Komise nebo vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku přijme rozhodnutí o pozastavení uplatňování dohody a stanoví postoje, které má jménem Unie zaujmout orgán zřízený dohodou, má-li tento orgán přijímat akty s právními účinky, s výjimkou aktů, které doplňují nebo pozměňují institucionální rámec dohody.

10. Evropský parlament je okamžitě a plně informován ve všech etapách tohoto postupu.

11. Členský stát, Evropský parlament, Rada nebo Komise si mohou vyžádat posudek Soudního dvora o slučitelnosti zamýšlené dohody se Smlouvami. Je-li posudek Soudního dvora odmítavý, nemůže zamýšlená dohoda vstoupit v platnost, pokud nedojde ke změně dohody nebo ke změně Smluv.

(Evropská unie 2010 čl. 218)

Příloha č. 3 - Článek 238 Smlouvy o fungování Evropské unie

1. Má-li se Rada usnést prostou většinou, usnáší se většinou hlasů všech svých členů.

2. Odchylně od čl. 16 odst.4 Smlouvy o Evropské unii, pokud Rada nerozhoduje na návrh Komise nebo vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, je ode dne 1. listopadu

2014 a s výhradou Protokolu o přechodných ustanoveních kvalifikovaná většina vymezena jako nejméně 72 % členů Rady zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie.

3. Ode dne 1. listopadu 2014 a s výhradou Protokolu o přechodných ustanoveních je v případech, kdy se na základě Smluv na hlasování nepodílejí všichni členové Rady, kvalifikovaná většina vymezena takto:

a) jako nejméně 55 % členů Rady zastupujících zúčastněné členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva těchto států.

Blokační menšinu musí tvořit nejméně tolik členů Rady, kolik jich zastupuje nejméně 35 % obyvatelstva zúčastněných členských států, a ještě jeden člen, jinak se kvalifikovaná většina považuje za dosaženou;

b) odchylně od písmene a), pokud Rada nerozhoduje na návrh Komise nebo vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, jako nejméně 72 % členů Rady zastupujících zúčastněné členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva těchto států.

4. Zdržení se hlasování přítomných nebo zastoupených členů není překážkou přijetí usnesení Rady vyžadujících jednomyslnost.

(Evropská unie 2008 čl. 238)